Blu. theol. lat. fol. 337. fol. 124ᵛ

Cū dicis unū minimū in leua digitū inflectens. ī medīū palmę artū infiges. Cū dicis duo. sedm ammimo flexū ibidē ponēs. Cū dicis ta. tenū similr attflectes. Cū dicis quattuor. tndē minimū leuabis. Cū dicis qnq; sedm ammimo similr erigēs. Cū dicis sex. tenū nihilomin eleuabis. medio dū taxat solo q medicē appellat. ī medīū palmę fixo. Cū dicis septē. minimū solū ceteris in tim leuatis. sup palmę radicē ponēs. luxta q̄ cū dicis octo medicū. Cū dicis nouē. ipudicē e regione cōponēs. Cū dicis decē unguē in dicis ī medio figēs arcu pollicis. Cū dicis undecim. sūmitatē pollicis mīmo dios medicis ꝫ ipudicis art̄ immittes. Cū dicis tginta. unguē i dicis ꝫ pollicis blando coniunges ap̄lexu. Cū dicis quadragimta. interiorē pollicis latem r dorso i dicis sup ducēs. ābob dū taxat erecti. Cū dicis qnq̄gimta. pollicē ex interiore artu instar grece littere gāme curuatū ad palmā inclinabis. Cū dicis sexagimta pollicē sup curuatū in dicē ceū flexo diligēt a fronte pingēs. Cū dicis septuagimta. indicē ut sup ceū flexū pollicē ī missō sup iplebis. unguē dū taxat illi erecto. īsmedīū indicis artū. Cū dicis octogimta. i dicē ut sup ceū flexū pollicē ī longū extenso implebis. unguē unde illi ī medīū i dicis artū in fixo. Cū dicis nonagimta. i dicis inflexi unguē. radici pollicis erecti i figēs. Hactenꝰ i leua. Centū ū i dextra. q̄m decē in leua faciēs. cc. i dextera. q̄m. xx. i leua. ccc. i dextra. q̄m. xxx. i leua. Eodē m ceta usq; ad d. cccc. trē mille in dextra. q̄m. unū in leua. Duo milia in dextra. q̄m. ii. i leua. Tria milia in dextra. q̄m. iii. i leua. Et ceta usq; ad nouē milia. Porro decē milia cū dicis. leua medio pectori supina appones. digitis tm ad collū erecti. Viginti milia cū dicis. eandē pectori expansa. late supponēs. Trigimta milia cū dicis. eadē pna sed erecta. pollicē carcillagini medii pectoris immittes. Quadragimta milia cū dicis. eandē umbilico erecta supinabis. Qnq̄gimta milia cū dicis. eidē pnēs erecte pollicē umbilico ipones. Sexag milia cū dicis. eadē pna femur leuū desup cōprehendēs. Septuag milia cū dicis. eandē supina femori supponē. Octog mil cū dicis. eandē pna femori supponē. Nonag mil cū dicis. eadē tuberos apphendēs. pollice ad inguina uerso. Ar ū. c. mil. a dicē. ō. & ceta usq; ad d. cccc. eodē q̄ diximꝰ ordine in dextra corpis parte cōplebis. Decies aute centena milia cū dicis. ambas sibi manꝰ inserēs mucē digitis implicabis.

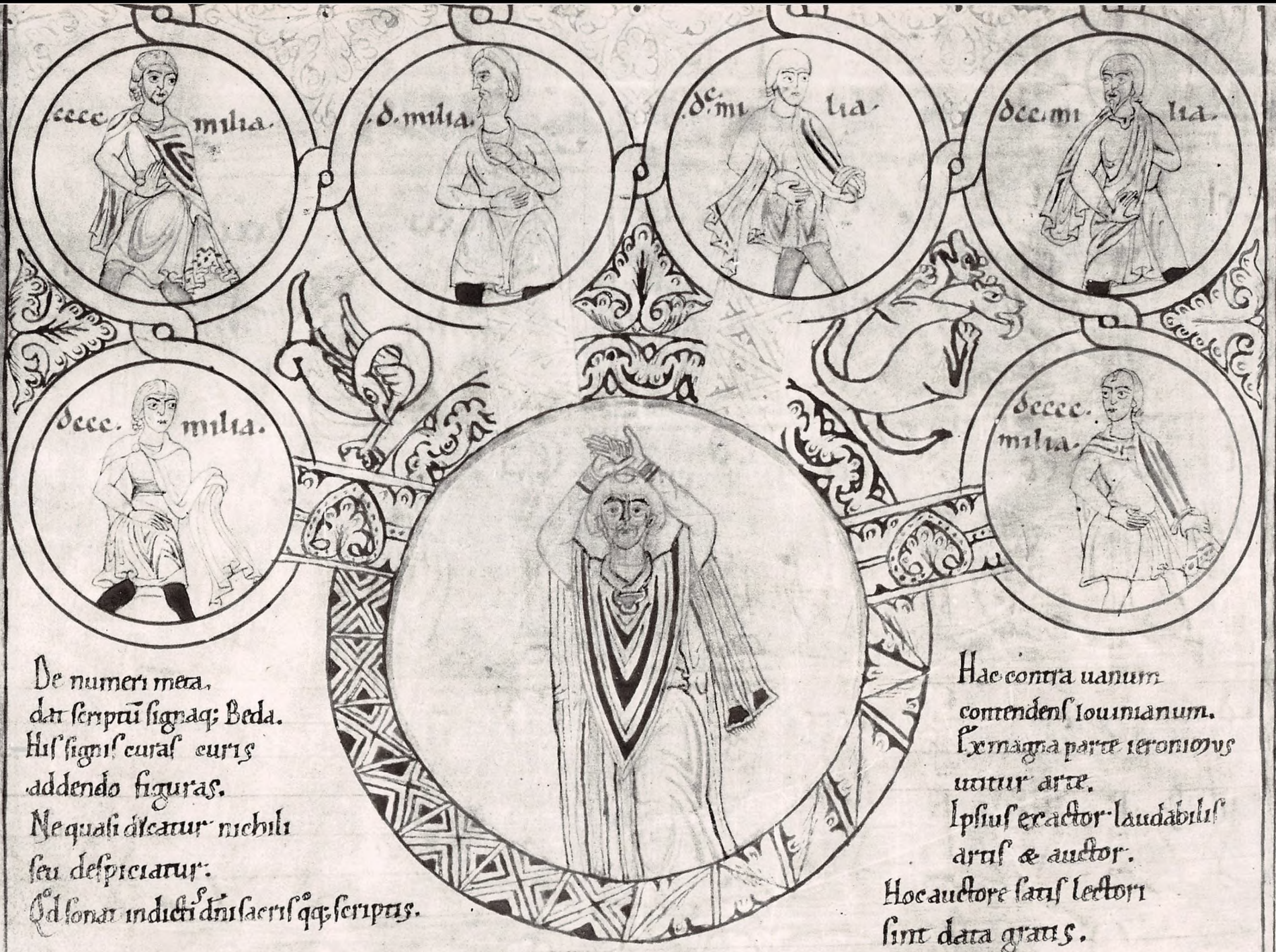

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. Med. lat. 2° 337

174r

De numeri meta,
dat scriptū signaq; Beda.
Hūs signis curas curis
addendo figuras.
Ne quasi dicatur nichili
seu despiciatur:
Qd sonat indicti dni sacris qq; scriptis.

Hac contra uanum
contendens Iouinianum.
Ex magna parte ieronimus
uertitur arte.
Ipsius ecclor laudabilis
artis & auctor.
Hoc auctore satis lectori
sint data gratis.

Beatus Beda prbr. Decies centena milia.

Blu. theol. lat. fol. 337, fol. 124v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 2° 337,

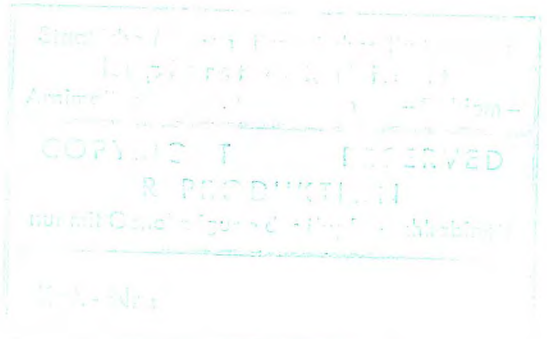
124 v

Hec reliquie continentur in scrinio nouo sancti Petri aplorum principis.

De cunabulis dñi. de presepio dñi. de lecto in quo requieuit dñs. Item de presepio dñi. de ligno dñi. Item de ligno dñi qd misit rex constantinopolitan regine ruscie. de clauo q fixus fuit in manu dñi pendentis in cruce. de columna ad quā ligat et flagellat est. de uirgis cū quib flagellatus ē. d spongia qua potatus est. de sepulchro dñi. de terra sepulchri dñi. de ostio p qd fugit dñs qñdo uoluerūt eū iudei lapidare. de palma dñi. de porta p quā transiuit dñs qñdo passus ē. de lapide sup quē sanguis dñi stillauit. de monte oliueti. de lapide sup quē sudor dñi orantis stillauit. de uestimentis dñi. de sudario dñi. de mensa sup quā dñs cenauit. cū discipulis suis. de scutella quā dñs in mensa sua habuit. de foliis arboris quā dñs ter manu sua plantasse. de quinq panib. de terra ubi stetit dñs qñdo celos ascendit. de lapide sup quē stetit dñs qñdo celos ascendit. de spelunca in qua dñs ieunauit .xl. diebus et noctib. de lapide sup quē sedit dñs qñdo angli ministrabant ei. post ieunium .xl. dierū. de monte thabor. ubi transfiguratus ē dñs. De uestimentis sce marie matis dñi. de capillis ei. de sepulchro ei. de spongia ei. Item de uestimento f marie matis dñi. de uestimento f marie qd ipsa manu sua contexuit. de pallio quo inuoluta fuit in sepulchro. de uirga mosi. de uirga aaron. Reliquie s. abrahe sūmi patriarche. Ezechielis pphe. Reliqe s. Symeonis iiipphe. qd deū in templo suscepit. Reliqe beati lazari. Reliqe beati ioseph abarimathia. de lapide sup quē stetit ihs dñm baptizans. Reliqe s. ihis baptiste. de dente ei. de terra cōmixta sanguine ei. Reliqe s. Petri apli. de cruce ei. de lecto ei. de catena ei. Item de catena ei qua ligat fuit sub herode. de marmore sepulchri ei. de baculo ei. de capillis ei. de sindone eius. Reliqe s. Pauli apli. de ligno sup qd decollat ē. De capillis s. ihis apli et ew. et de uestimentis ei. Reliqe s. Andree apli et de uestimentis ei. de cruce ei. De corporib s. aplorum. Iacobi. Thome. Philippi. et Iacobi. Bartholomei. Jathei. Symonis. Jude. Mathie. Barnabe. Timothei. Marci ew. Reliqe s. Stephani pthomir. de sanguine. et de capite ei. Scorum. Stephani. Lucii. Nicolai. Urbani iii. felicis. Marcelli. Fabiani. Sixti. Calixti. Alexandri. pp. ac mrm. Scorum. Apollinaris. Dionisii. Ignatii de brachio ei. Blasii. Bonifacii. Kiliani. Cipriani. Lamberti. Adelberti. Peregrini. Iacobi [illegible] fortunati. Epiphanii [illegible] epi et mrm. Scorum. Laurentii. Vincentii. felicissimi. Ciriaci. Cesarii. Ciriboldi diaconi et mrm. dens. s. Kiliani. f Innocentii. Item de maxilla uni innocentis. de corpore uni innocentis [illegible] De capite. s. Aglini aquileiensis patriarche. f Longini. Urbani. Justini. Theodori. Pantaleonis. dens. s. felicissimi. et de corpore ei. Cosme et Damiani. Sebastiani. Septē frim. Adriani. Iohis. Pauli. Eustachii. Crisanti. Saturnini. Januarii. Quintini. Artemii. Georgii.

Bln. Kupferstichkab. 78 A 3, f. 204r

JÖRG P. ANDERS
D-1 BERLIN 33
FABECKSTR. 20
PHOTOATELIER

COPYRIGHT RESERVED
REPRODUKTION

uentaſſumũ eſt. ita unumio feruore omne ſordẽ
ſe exco quat & expurget. Dabit ecclã dilecto
uſtũ malorũ granatorũ ſuorũ. id oſtendet in
ſſionib; ſuorũ martyrũ quanta caritate xpm
uligat.

leuã utbeatuſ gregoruſ dicit. omũa pſpera
ntaſ utq; accapiuntur. ꝑ dexterã uero. futu
beata uita inc̃ſuſ accipitur. Leuã ergo ſpon
ecclã ſub capite habe. & dextera ei illã amplex
ur. quia quic̃uq; pſpera p̃ſentis ſcli ꝓuide de
tat. cuncta quc̃ t̃pora letter arridentt deſpi
dũ adſolã ſuã nc̃ beatitudinuſ uiſionẽ ten
dũ illã ſolũmodo amplexari deſiderat.

et ecclã quoſdã inſc quibaptiſmo xpi ſunt
ncrti. & nomine xpianitatis tmulati mo
tam & conuerſatione ſcto ſeruiunt. & ꝓcclam
uiſſima quiete ſopitã inquietare atq; adꝑ

Bln StB. Fragm.var. 668, fol. 1r

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline: **Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung**

Signatur: Fragm. varia 668

Blatt: 1v

ergänzt, 1r

(DK 19) Fragm. var. 668, 1

ferendos tumultus sti excitare nituntur. hu
tales ppt gram misteriorum xpi que pceperu
filie ierusalem appellantur inhoc loco. cum
men moris: contraria agant. Gaudiat cossp
sus nesuscitent neq; cuigilare fiant dilec
hoc est nullam insomno dulcissimę quietis
stā id contēplatione suicreatoris. sua inqui
tudine excitent. & adsollicitudines curas
cuigilare conpellant. donec ipsa uelit. hoc e
donec pasto offitio debite seruitutis qua
psalmis. ymnis & canticis spualib; immoratu
terū cura corporeę fragilitatis ammoneat
sti
adusum redire. Quę est ista quaascendit
deserto. delicijs affluens. inmea fidel
Uox synagogę ammiratis ęcclam degentib;
gregata. Quę est ista inquit id qualis est q
ti moris; quę ascendit dedeserto. derelicta e
fuerat adē pidolatriam. & ueritatis ignoran
Ascendebat ergo uirtutū gradib; dedeserto
est decrrore infidelitatis. inquo adtēp' dered
fuerat Delicijs affluens. hoc est uirtutibu
abundans. Innixa inquit sup dilectū. n

Bln SBB. Fragm. var. 668. fol. 1v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline: **Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung**

Signatur: Fragm. varia 668

Blatt: 1r

Rückseite Bild 1v

Fragm. 6a 668,2

octores qui lacte simplici doctrine regenera
ti inxpo nutriunt. Sedhec ubera botris assi
milantur. quando idē doctores perfecti perfecto
s adnuntiant. sicut apls loquens simplicioribus
se dicebat. Non potui loqui uobis tamquam
spualibus. sed quasi carnalibus lac potum uob
is non escam. Ecce ubera lactis plena; que
ubera unbotros sunt uersa. cum diceret. nos
dicamus xpm dei uirtutem. et dei sapientiam.
loquimur inter perfectos.

[illegible] ascendā in palmā. et apprehendam
[illegible]

ostenderetur omis hec excellentia et magni
tudo donorū ecclē dei gra uenire. introdu
citur idē sponsus dicere. Ascendā in palmā;
quasi diceret; inde habes ubera ad parvulos
lactiendos. inde etiam botros quibus perfec
torē. perfectis doctrinam. quia ego meā gram
tē accendi et hanc tibi perfectionem concessi
Ascendam inque in palmam. Palma. ecclam
significat. Et iam animam cuius cumq; fi
delis. qui memor e dei quod dicit. Confidite

Bln. StB. Fragm. var. 668, fol. 2a

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline: **Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung**

Signatur: Fragm. varia 668

Blatt: 2r

DR 19

ego uici mundū. Ipsa quoq; omnium uir-
rū æmuquttatis ductrix cē studet. Bene au
inpalmam ascendisse legatur. dixit enī ecc
Dilectus mīs. descendit inortū suū. Eadem est
ortus quod æ palma. uidelicet una eadem e
ecta; sed adeam dīs descendit. æadeam asce
dit. Descendit adeam. copiam suę grāe illi de
lestibus mittendo. Ascendit adillam. sua dona
illi incrementando. eamq; quibusdam pfectu
uelutti quib;dam gradibus adcelsiora subleu
do. Sedæ hoc de natura palmę dicendum. qu
inuiseroribus aspera est. insuperbus uero pu
cherrima. decore foliorum. æpulcritudine fru
tuum. Sicæscā ecta inuiserorib; aspernatur
laborum æpassionum sustinet. pxpō. Insup
oribus uero hoc est inceleslib; pulchritudin
æ suauitatem expectat pmiorum. Potest e
ppalmam arbor dominicę crucis exprimi. i
quā redēptor nr. phumanu generis redēpt
ascendit. æinqua hostē humanu generis sup
uit. Aut ergo. Ascendam inpalmam. i
pmicos. ppheta locutus sum. æpmisi mē ad

Bln. StB. Fragm. var. 668, fol. 2v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt;
Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline: **Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin -
Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung**

Signatur: Fragm. varia 668

Blatt: 2v

V. 18.
2
II. 1750

Berlin. Kupferstichkab. 78 A 1, fol. 1r

COPYRIGHT RESERVED
REPRODUKTION

JÖRG P. ANDERS
D-1 BERLIN 33
FABECKSTR. 20
PHOTOATELIER

Secunda marcū. inqeo uox leonis inheremo rugientis audit.
Vox clamantis indeserto. parate uiā dñi rectas facite semitas
eius. Terna uituli que euangelistā lucā azachariā sacerdotē
supsisse inuitū pfigurat. Quarta iohīm euangelistā. qui assū
tis pennis aquile. & adaltiora festinans deuerbo dī disputa
uit. Cetera que sequunt ineundē sensū pficiunt. Crura
eor recta & pennis pedes. & quocūq; spūs ibat. ibant & re
uertebant. & dorsa eor plena oculis. & semille ac lāpades
inmedio discurrentes. Et rota introta. & insingulis quatuor
facies. Vndē & apocalyptis iohīs post expositionē xx. iiii
seniorū qui tenentes cythoras & fiulas adorant agnum dī.
inducit fulgora & tonitrua. & septē spūs discurrentes. &
mare uitreū. & quattuor animalia plena oculis dicens. Ani
mal primū. simile leoni. Et secūm simile uitulo. Et tertium
simile homini. Et quartū simile aquile uolanti. Et post pau
lulū plena inquit erant oculis & requiē non habebant die
ac nocte dicentia. Sēs. Sēs. Sēs. dns ds omnipotens. qui erat
& qui ē & qui uenturus ē. Quibus euidēt pspicue ostēdit. quattuor tantū debere euangelia suscipi. & omīs apocry
forū nenias mortuis magis hereticis. quā ecclesiasticis uiuis ca
nendas.

INCIPIT EPLA HIERONIMI
PRBI. BEATO PAPAE DAMASO

HIERONIMVS
OPVS OPVS ENVE RIME

cogis facere. ut p exemplaria scripturarū to
to orbe dispsa quasi quidam arbit sedeā. & quia int se va
riant. que sint illa que eū greca consentiant ueritati de
cernā. pius labor. sed periculosa psūptio iudicare docentē
ipsū ab omīb; iudicandū. senis mutare linguā & caducē mundū ad infantia reuahere paruulos. Quis enim doctus

Berlin. Kupferstichkab. 78 A 1. fol. 2v

COPYRIGHT RESERVED
REPRODUKTION
nur mit Genehmigung des Kopierers

PROLOGVS QVATVOR EVANGELIORVM IN EXPOSITIONE SECVNDVM LVCAM

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum quae in nobis completae sunt sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt sermonem et ministraverunt et quae persequenti mihi usque adplenius veritatis notitiam declarant. Quae adversus auctoritatis edita diversarum haereseon fuere principium est illud ut alii dicant quosdam apostolos et thomam et matheum et bartholomeum duodecim quoque apostolos et basilidis atque apellis ac reliquos quos enumerare longissimum est. Cum hoc tantum impertinarum necesse sit dicere eos fuisse quosdam qui spiritu sancto conati sunt magis ordinare narrationem quam historiae tenere veritatem. Quibus iure potest illud prophetium coaptari de quibus propheta dicit de corde suo qui ambulant post spiritum suum qui dicunt dicit dominus et dominus non misit eos. De quibus et salvator in evangelio johannem loquitur. Omnes qui ante me venerunt fures fuerunt et latrones. Qui venerunt non qui missi fuerunt. Ipse enim aut veniebant et ego non mittebam eos. Inveniuntur ibi spiritu temeritatis immissi obsequium servitutis suae. Ecclesiam autem quae super petram domini voce fundata est quia introductum non in cubiculum suum et ad quam proram defecationis oculos misit manum suam simulis damnabilem bubulcos cervicem. Quattuor flumina paradisi instar eruditionis. Quattuor angulos habet per quos quasi arca testamenti et custos legis dominus lignis mobilibus uehitur

PRIMVS OMNIVM MATHEVS EST publicanus cognomento leui qui euangelium iudaea hebreo

Berlin. Kupferstichkab. 78 A1

COPYRIGHT RESERVED
REPRODUKTION

JÖRG P. ANDERS
D-1 BERLIN 33
FABECKSTR. 20
PHOTOATELIER

LIBER GENERATIONIS

IHV XPI FILII DAVID FILII ABRAHAM.

Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autē genuit iudā & frēs eius. Iudas autē genuit phares et zara de thamar. Phares autē genē esrom. Esrom autē genuit aram. Aram autē genē aminadab. Aminadab autē genē naason. Naason autē genē salmon. Salmon aūt genē booz de rachab. Booz autē genuit obed ex ruth. Obed autē genuit iesse. Jesse autē genuit dauid regē. Dauid autē rex genuit salomonē ex ea que fuit uriae. Salemon autē genuit roboam. Roboam autē genē abia. Abia autē genē asa. Asa autē genuit iosaphat. Iosaphat autē genuit iorā. Ioram autē genuit oziam. Ozias autē ioatham. Ioatham autē genuit achaz. Achaz autē genuit ezechiam. Ezechias autē genē amon. Amon autē genuit iosiam. Iosias autē genuit iechoniam & frēs eius. in transmigratione babilonis. Et post transmigrationē babilonis. iechonias genuit salathihel. Salathihel autē. zorobabel. Zorobabel autē genuit abiud. Abiud autē genē eliachim. Eliachim autē genuit azor. Azor aūt genē sadoch. Sadoch autē genē achim. Achim autē genē eliud. Eliud aūt genē eleazar. Eleazar autē genuit mathan. Mathan autē genuit iacob. Iacob autē.

: genē manasen. Manasses aūt genē.

COPYRIGHT RESERVED
REPRODUKTION

LIBER GENERATIONIS

IHV XPI FILII DAVID FILII ABRAHAM.

Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autē genuit iudā & frēs eius. Judas autē genuit phares & zara de thamar. Phares autē genē esrom. Esrom autē genuit aram. Aram autē genē aminadab. Aminadab autē genē naason. Naason autē genē salmon. Salmon autē genē booz de rachab. Booz autē genuit obed de ruth. Obed autē genuit ysse. Jessé autē genuit dauid regē. Dauid autē rex genuit salomonē ex ea que fuit uxore Salemon autē genuit roboam. Roboam autē genē abia. Abia autē genē asa. Asa autē genuit iosaphat. Iosaphat autē genuit iorā. Joram autē genuit oziam. Ozias autē genuit joatham. Joatham autē genuit achaz. Achaz autē genuit ezechiam. Ezechias autē genē Amon. Amon autē genuit iosiam. Iosias autē genuit iechoniam & frēs eius. in transmigratione babilonis. Et post transmigrationē babilonis iechonias genuit salathiel. Salathiel autē zorobabel. Zorobabel autē genuit abiud. Abiud autē genē eliachim. Eliachim autē genuit azor. Azor autē genē sadoch. Sadoch autē genē achim. Achim autē genē eliud. Eliud autē genē eleazar. Eleazar autē genuit mathan. Mathan autē genuit iacob. Iacob autē.

genē manasson. Manasses autē genē.

Bln. Kgl. Kunstkab. Inv. 78 A 1

Bln.

Kupferstichkabinett

78 A 1

fol. 17r

usq; p̃cedens. ꝺucat p̃ numerus inquo sit canone requi
renꝺus. cū igr̃ apto codice uerbi gr̃a illud siue illud ca
ꝑtulū scire uoluerit cuius canonis sit. statī exsubiecto nu
mero doceberis. & recurrens ꝺ principia inquibus cano
nū ē distincta congerief. Quodcq; statim canone excutilo fron
tis inuento. illū quē querebas numerū eiusdē euangliste.
qui & ipse ex inscriptione signat̃ inuenies. Atq; eucnio ce
teros manibus inspectis quos numeros eregione habeant
annotabis. Et cū seueris recurras ꝺ uoluminis singulorum.
& sine mora repus numeris quos ante signaueras. repperies.
& loca inquibus t eadē t uicina ꝺixerunt. Opto ut inepo
ualeas & memineris mei papa beatissime. A M E N.

HIERONIMVS DAMASO PAPAE

SCIENDVM EST ETIAM NEQVI
gnarū & similitudine numerorū error inuoluat.
Quod sicut insubnotatione canonū distinctor. incanone
quolibet tres euangliste bis t ter t quat̃ aut etiā ampliꝰ
eundē numerum pordinē habuerē annotatū. Et quart̃
econtrario diserepans qđ id qđ tres illi uno loco semel ꝺixe
rint. quartus retens corpore uoluminis siu ponat. quoues
ꝺiuersi numeri ineuis canone positi sunt. contra p̃dictor.
numeror. continuatas similitudines. Ne si inuno quolibet
eorū aut etiā duobus ibidē incanone numerus. bis. ter.
aut eo ampliꝰ reperiat̃ inordine collocatus & ꝺ ignar inue
niat̃ ineteris. dubiū non erit quin id qđ illius illorū ue
canones numeris. bis. ter. repertum. Abhis inuolumine
sed mel dictum sit. Alteri uero ex. retens inuno atq; eodē
sensu loquant̃. quotiens p̃fuerint innumeros annotatione

Berlin
Kupferstichkabinett
78 A 1
fol. 4r

sedm legem dñi. reuersi sunt ingalileam ciuitatem suã
nazareth. Puer aũt crescebat et confortabatur. plenus
est sapientia. Et gra dei. erat in illo. Et ibant parentes
eius p̃ singulos annos inhierusalem. in die sollẽpnitatis pasche.
Et cũ factũ fuĕt annorum xii. ascendentibus illis hiero
solimã. secdm consuetudinem diei festi. Consummatis q̃
diebus cũ redirent. remansit puer inhierosalẽ. & non
cognouer̃ parentes eius. Existimantes aũt illũ esse in
comitatu. uenerunt iter diei. & requirebant eũ inter
cognatos et notos. Et non inuenientes. regressi sunt in
hierlim. requirentes eum. Et factum ẽ post triduum.
inuenerunt illũ intẽplo sedentẽ inmedio doctorum.
audientẽ illos. & interrogantẽ eos. Stupebant aũt
oĩs qui eũ audiebant. sup prudentia et responsis ei.
Et uidentes. admirati sunt. Et dixẽ mat̃ eius ad illum.
fili quid fecisti nob sic. ecce pater tuus & ego dolentes
querebamus te. Et ait ad illos. Quid est quod me que
rebatis. Nesciebatis quia inhis que patris mei sunt
oportet me esse. Et ipsi non intellexerunt uerbum
quod locutus est ad illos. Et descendit cum eis. & uenit
nazareth. et erat subditus illis. Et mat̃ eius conseruabat
oĩa uerba haec. incorde suo. Et ihs proficiebat sapientia
et etate & gra. apud dm & hominẽs. iii

Anno aũt quinto decimo imperii tiberii caesaris. pon
tio pilato iudeam. tetrarcha aũt galileę he
rode. philippo aũt frẽ eius tetrarcha ituree. & tra
chonitidis regionis. et lisania abilene tetrarcha. sub prin
cipib sacerdotũ anna et caipha. factum est uerbum dñi
sup iohannẽ zacharię filiũ. indeserto. Et uenit inomnẽ
regionem iordanis. p̃dicans baptismũ poenitentiae

III. CANON.

Bln. Inkunabelkatalog # 78 A 1

Bln.
Kupferstichkabinett
78 A 1
fol. 81 r

NITIVM EVANGELII
IHV XPI

SICVT SCRIPTVM EST IN ESAIA
PROPHETA. ECCE MITTO ANGLM
meum ante faciem tuam. qui pparabit uiam tuam.
Ce clamantis indeserto. parate uiam dni. rectas fa
cite semitas eius.

Fuit iohannes indeserto baptizans & pdicans bap
tismum poenitentie. inremissionem peccatorum Et egre
diebatur adillum omis iudee regio. & hierosolym
te uniuersi. & baptizabant abillo inordane
flumine confitentes peccata sua.

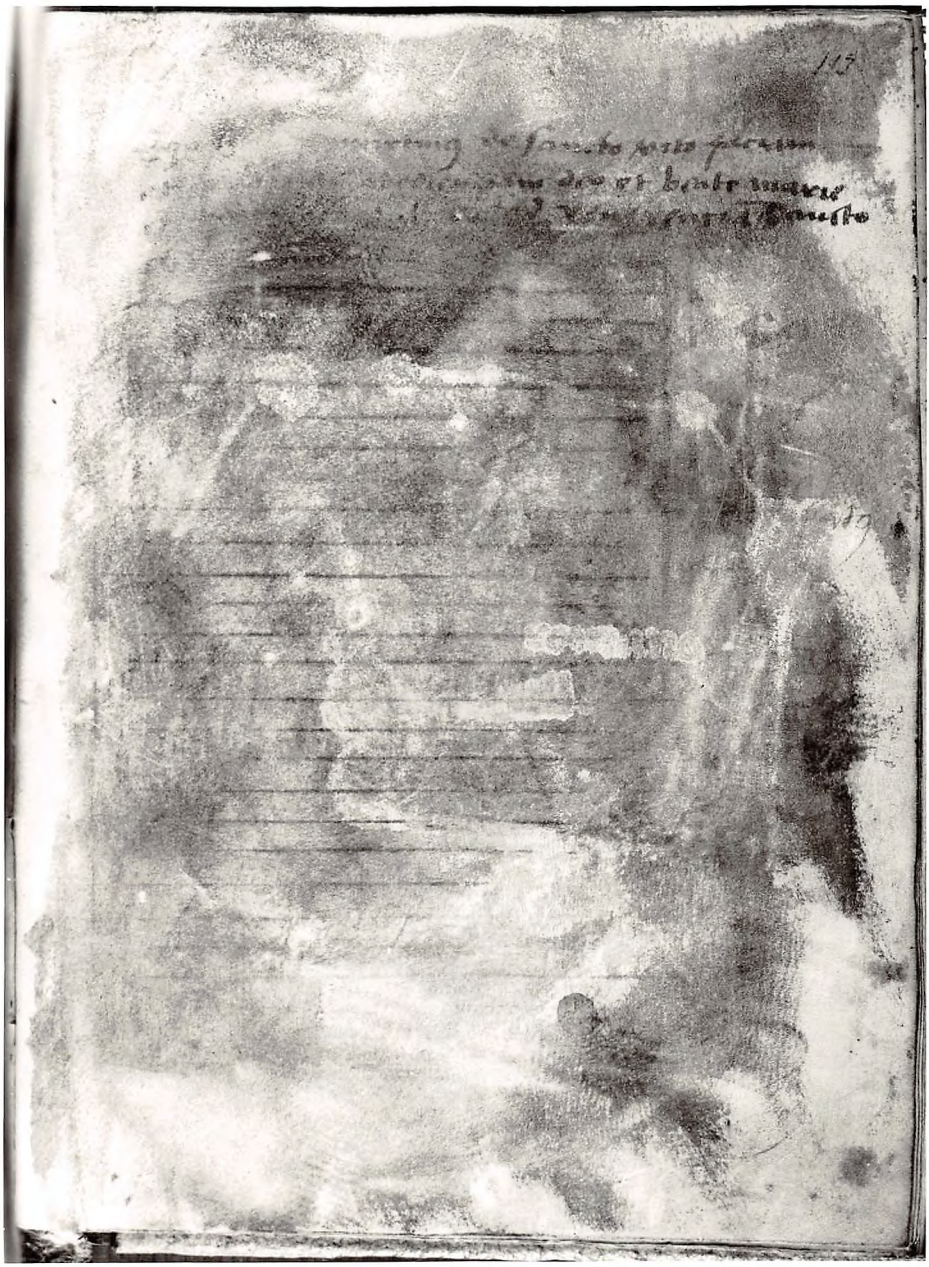
Erat iohannes uestitus pilis cameli. & zona
pellicia circa lumbos eius. Et locustas & mel sil
uestre edebat. & pdicabat dicens. Venit fortior
me post me. cui non sum dignus procubens soluere cor
rigiam calciamentorum eius. Ego baptizaui uos aqua
ille aut baptizabit uos spu sco. Et factum e indieb;
illis uenit ihc anazareth galilee. & baptizatus e
inordane aiohanne. Et statim ascendens deaqua
uidit apertos celos. & spm tanquam colubam descen
dentem. & manentem inipso. Et uox facta e decc
lis. Tues filius mus dilectus. inte coplacui.
Et statim spus expulit eum indeserum. Et erat
indeserto xl. diebus. & xl. noctibus. & tentaba
tur asatana. eratq cum bestiis. & angli
ministrabant ei.

Postquam aut traditus est iohannes. uenit ihc
ingalileam.

Berlin Kupferstichkab. 78 A 1, f. 51r

COPYRIGHT RESERVED
REPRODUKTION

Bibl. Kupferstichkab. 78 A 1. fol. 113ᵛ

RIGHT RESERVED
REPRODUKTION

Donan epi Albino Suuidberta epi.

Odungenus mr.
Adrian mr

Eperus efelenam
Pruna inuento lang passchalis
el milium . mr.
dedicatio sedis Sci Petri & Sci Stephani.

Gregorii papae.

Leonis pp & mr. Mart hilar virgin Virgor pr.

Eugenie virg & Sci Cyprian mr. or Gerard Leprumagrii
Sci Gerardi virg Fabe capitulum vi
Primus hus seculi.

Gurhbert conf.
Benedicti abb. Regu nostrum.
Primum passchae.

Annuntiacio sce marie Iesu filio dni Ihu sci iacobi.
Ludgeri conf.
Reiurrectio dni

Dedicatio sce Lucrecie sce stephane Ingelrammi papae

Ex
Bibliotheca Regia
Berolinensi.

Bln. mss. 40047. fol. 1v

STAATSBIBLIOTHEK
Preußischer Kulturbesitz
-MUSIKABTEILUNG-

aus: Mus. ms. 40 047

fol. 1 v

uterolauit cuius mater uirgo est cuius pater feminam nescit cuius mihi
organum modulatus uocibus cantat quem cum amauero casta sum cum tetigero
munda sum cum accepero uirgo sum Mel & lac ex eius ore suscepi et ian
gui eius ornauit genas meas Que Induit me dns ciclade auro texta &
immensis monilibus ornauit me Celebrant Mel & lac ex eius ore suscepi et
sanguis eius ornauit genas meas Cruciatur Is soli seruo fidem ipsi me tota
deuocione committo Dns Omnipotens adorande colende tremende
benedico te quia per filium tuum unigenitum euasi minas hominum
impiorum & sparcias diaboli inpolluto calle transiui Ingressa agnes
turpitudinis locum angelum dni Qua Ipsi sum desponsata cui angeli
seruiunt cuius pulchritudinem sol & luna mirantur ipsi soli seruo fidem
ipsi me tota deuocione committo Propter ueritatem & mansuetudinem
& iusticiam Induit me dominus uestimento salutis & indumento
leticie circumdedit me & tamquam sponsam decorauit me corona
Indiuit me dominus ciclade auro texta & immensis monilibus ornauit me
& Cuius pulchritudinem sol & luna mirantur ipsi soli seruo fide fundam
X pe circumdedit me uernantibus & [illegible] immensis preciosis

Cantatd

Ad uem Sci Stephani. Soli seruiam [illegible]

Bibl. nat. 4004?, f. 36v

STAATSBIBLIOTHEK
Preußischer Kulturbesitz
-MUSIKABTEILUNG-

aus: Mus. ms. 40 047

fol. 36r

Kl

c Aduincula Scī Petri ad Iustinū mr Z mauricij. xuiiim.

D Stephani pp Z mr.

E Inuentio Scī Stephani pr mr.

F Iustini prb.

G Oswaldi Z aldi mr. Scī Memmi conf. dies eg pc

A Sixti pp Z mr. ac Socior. eius. ab Eccelesia Beatae Sociis de ouis ad Aquas

B Dionisii epi Z Scōr. Affre. Sigiberti archi ep. Interim Arsenii.

C Cypriani mr. & Socior. eius.

D Romani mr. vigil

E Scī Laurentii & Scae Susanne. virg.

F Tyburcii mr.

G

A Ypolyti mr. & Scī Vngberti conf.

B Eusebii c vigil.

C Assumptio Scae Mariae.

D Fassio Scae Laurentiae. virg.

E Octabas. Scī Laurentii. mr.

F Agapiti. mr.

G Magni. mr.

A

B Scōr. Primi et Iuuenelis Z peregrini. mr

C Timothei & Simphoriani. mr.

D Timothei Z apollonaris. vigil.

E Scī Bartholomei. apli.

F Genesii mr.

G Hermetis & Habundi. mr.

A Ruffi mr.

B Hermetis mr & Scī Augustini conf.

C Decollacio Scī Iohannis Baptistae. & Scae Sabinae virg

D Felicis & audacti mr.

E Paulini. conf.

Gymnasium zu Quedlinburg

Bln. mss. 40047

69

Blue wire. 40047
for 4x

℣ Ecce rex veniet dominus terre & ipse auferet iugum captiuitatis ure

℣ Sup te hierusalem orietur dominus et gla eius inte videbitur FERIA

℣ Vox clamantis in deserto parate viam dñi rectas facite semitas dei nri

℣ Ecce mitto angłm meum qui preparauit viam tuam FERIA III

ante faciem tuam ℣ Syon reno habebis iustum tuum qui ven

turus est inte FERIA Iues qui venturus es domine quem expectamus

ut saluum facias populum suum ℣ Qui post me venit ante me factus est cui

non sum dignus calciamenta soluere FERIA ℣ Cantate domino canticū

nouum laus eius ab extremis terre ℣ Erumpant montes iocunditatem et

colles iusticiam quia rex mundi dominus cum potentia venit ℣ A finibus terre

laudes hominibus gloriam iusti ae uia ℣ Leuabit dominus signum in nationi

bus et congregabit dispsos israhel ℣ Ante me non formatus deus et post me

non erit quia mihi curuabitur omne genu et confitebitur omnis lingua

Vast benedict.

In tua patientia possedisti animam tuam lucia sponsa xpi odisti

que in mundo sum et coruscas cum angelis sanguine pprio inimicum superasti

Rege uirg. Lucia uirgo quid ame peris quod ipsa poteris

prestare communio nam et matri tue fides tua subuenit et ecce saluā

65

Bibl. mss 40047

f. 10r

Bethleem non es minima inprincipibus iuda exte enim exiet dux qui regat po
pulum meum israhel ipse enim saluum faciet populu suu a peccatis eorum.
Surgite uigilemus uenite adoremus quia nescitis horam quando ueniet Ve
dominus. Inuenimus quamus sit gloriosus ille qui ingreditur adsaluandos
populos. Ecce apparebit dominus super nubem candidam et cu
eo sanctorum milia et habens inuestimento & in femore suo scriptum
rex regu & dominus dominantium Ecce dominator dominus. Et u
Bethleem ciuitas dei summi exte exiet dominator israhel et egressus
eius sicut aprincipio dierum eternitatis & magnificabitur inmedio
uniuerse terre et paxerit interra nostra dum ue nerit.
Deus libano uenit. Et pax. Quu uenturus est uenit et non tarda
bit iam non erit timor in finibus nostris quoniam ipse est saluator
noster. Exion speciei decoris eius Quim. Consurge consurge.
Suscipe uerbum uirgo maria quod tibi adomino per angelum tran
missum est concipies per aurem dm paries & hominem ut benedic
ta dicaris inter omnes mulieres Aue maria gracia plena do
minus tecum. Ne be Egipte noli flere quia dominator tuus

Bl. ms. 40047
fol 11r

Berlin Ms. 40047 : Quedlinburger Antiphonar 18
XI
Bln. mus. 40047
(Quedlinburger Antiphonar)

aute no bis unterris quis apparuit natum uidimus ingoro angelorum laud
torem dominum Dicite quidnam uidistis et annunciate xpi natiuitate
Y ad magnificat I. ad te dominum
Beata dei genitrix maria cuius uiscera intacta permanent hodie ge
nuit saluatorem seculi Beata et uenerabilis virgo que sine tactu pu
doris inuenta est mater saluatoris hod Confirmatum est coruirginis
in quo diuina misteria angelo narrante concepit et forma prefulsit
hominum cultus concepit uisceribus et benedicta in eternum deum no
bis protulit et hominem Domus pudici pectoris templu repente fit dei
intacta nescientium cultus Ut erigat deum orta est et iustitia de
celo p speciem Benedictus Inuenatus est inea ipse fundauit eam al
tissimus fundauit Letemur celi et exultet terra ante faciem domi
ni quoniam uenit Cantate dño Ipse inuocabit me Dei et immaculate
uirginitatis quibus te ludibus referam nescio quia quem celi capere non
poterant tuo gremio contulisti Benedicta tu in mulieribus et benedic
tus fructus uentris tui Quia Beata uisceri marie uirginis que porta
uerum eterni patris filium a beata ubera que lactauerunt xpm ludi
mum qui hodie pluuiam mundi de uirgine nasci dignatus est die

Walter Lipphardt: MGG 9, 1961

velot, Utrecht) eine Vermengung der Metzer und St. Galler Zeichen für die ligierte *Clivis*, also bald ↿, bald ↾ (s. MGG VIII, 72, 2. und 3. Zeile). — Auch unter den gotischen Kursivschriften konnte die Metzer Neumenschrift neben Quadratnotation und Hufnagelneumen vor allem am Rhein und im Südosten einen gewissen Raum wahren (s. MGG I, Taf. 20 für die rhein. Kursive und I, 312, II, 37, III, Taf. 13, V, 651, 635, VII, Taf. 74, 79, 80, VIII, 1038 als Beisp. der in Ostdeutschland z. T. zu rhombischen Formen weiter entwickelten Metzer Schrift). — *δ. Die bretonische Neumenschrift.* Eine sehr alte Sonderform der nordfrz. Schrift ist die bretonische. Nach dem Aufbewahrungsort der ältesten Quelle wurde diese Notation vielfach als Notation von Chartres bezeichnet. Doch beruht diese Bezeichnung, wie M. Huglo 1954 gezeigt hat, auf einem Irrtum. Liturgie und parallele Hss. dieser Schrift weisen auf die Bretagne als Heimat. Chartres ms. 47 (PalMus XI) reicht noch ins Ende des 10. Jh. zurück. Die Diastematie zeigt weitere Fortschritte, aber auch die Auflösung der Ligaturen. Alles, was vertikal übereinander steht, ist abwärts zu singen, was schräg, aufwärts. Die Zeichen sind (rhythmisch?) stark differenziert, und in dem Buchstaben *q* (wohl Abbreviatur für *equaliter*) wird ein erster Versuch des *Custos* innerhalb der Diastematie gegeben. — *ε. Die aquitanisch-provenz. Neumenschrift* (s. Taf. 90, 3) stellt eine konsequente Weiterführung der bretonischen Schrift dar. Durch die radikale Auflösung fast aller Ligaturen wird die Möglichkeit für eine klare Form der Diastematie geschaffen, noch nicht in dem ältesten bis 930 zurückreichenden Anfängen, wohl aber um 1000 in dem Hymnar aus Moissac und in solch sorgfältig geschriebenen Troparen wie dem von Toulouse (MGG V, Taf. 29) mit den auf gedachten oder vorgeritzten Linien angeordneten Punktreihen. Einen Schritt weiter geht das erwähnte Hymnar, das schon eine deutliche, wenn auch noch keine feste Orientierungslinie besitzt. Das geschieht erst in dem Graduale und Tropar von St. Yrieix (PalMus XIII). Hier tritt für die authentischen Modi die Terz über der Finalis, für die plagalen die Finalis selbst als Orientierungslinie ein (ohne Schlüssel). St. Martial ist der eigentliche Mittelpunkt der aquitanischen Schreibschulen; daneben sind zu nennen Yrieix, Moissac, St. Géraud, Auch, Albi, Toulouse, Arles u. a. Von hier aus ging die Einführung der röm. Liturgie in Spanien um 1100 vor sich. Die Einführung der Linien und der Quadratnotation bedeutete für diese Schrift das Ende. Die Conductushs. Paris BN lat. 1139 aus St. Martial benutzte schon um 1150 vorübergehend das guidonische System (fol. 119–134v), kehrte jedoch wieder zur alten Praxis zurück (s. MGG II, 1618, Abb. 1). Erst die zweite Conductushs. (Paris BN lat. 3719) öffnete sich gegen Ende des 12. Jh. dem neuen System. — b. *England* (s. Taf. 91). *α. Die angelsächs. Neumenschrift*, deren ältestes Zeugnis das Pontifikale von St. Germains (Cornwall), Rouen (A 27), ms. 368 aus dem 10. Jh. darstellt (s. J.-R. Hesbert, *Jumièges*, Taf. II/III) und die noch im 10. und 11. Jh. so bedeutsame hs. Überlieferungen wie die Tropare aus Winchester (heute Oxford, Bodl. 775 und Cambridge, Corpus Christi Coll. 473) hervorgebracht hat, läßt sich in ihren Anfängen kaum von der nordfrz. Kursivschrift unterscheiden. Als wichtigstes Unterscheidungsmerkmal dient das Fehlen des kleinen Hakens beim Auslaufen der *Clivis* sowie die reichere Verwendung von Zusatzbuchstaben. Hierin und in der Form des aufgelösten *Pes* kann man Metzer Einflüsse sehen. Im übrigen trifft die oft genannte Abhängigkeit von Fleury (s. MGG III, Sp. 1362) wohl auch für die Notenschrift zu. An Nachwirkungen einer ir.-vorkarolingischen Neumenschrift ist nicht zu denken. — *β. Die anglo-normannische Neumenschrift.* Die Übernahme der Linienschrift im 12. und 13. Jh. knüpfte in England nicht wie anderswo an die alte Tradition an, sondern richtete sich nach dem Vorbild der frankonormannischen Schrift von Rouen um 1200, wie ein Vergleich des Graduale von Rouen (13. Jh.) mit dem gleichzeitigen Graduale von Sarum deutlich macht. Das ebenfalls aus dem 13. Jh. stammende Antiphonar von Worcester (PalMus XII) zeigt ebenfalls diesen Übergangstyp, wahrt aber durch Schrägstellung noch den kursiven Charakter der Neumen. — c. *Deutschland.* Den Zusammenhang der deutschen Neumen mit der nordfrz. Neumenschrift zeigt am deutlichsten der Tonar des Regino von Prüm um das Jahr 900 (s. MGG I, 879; VIII, 371). Ihren Höhepunkt und ihre größte Differenzierung (rhythmische Episeme, *Litterae significativae*) erreicht diese Schrift um das Jahr 1000 in den alemannischen Klöstern St. Gallen, Einsiedeln und der Reichenau (PalMus I, 2. sér. I und II; MGG I, Taf. 21; III, 1270; V, Taf. 29). Am Anfang des 10. Jh. wurde diese *sanktgallische* Neumenschrift auch im Scriptorium der Reichenau gepflegt, aus dem der Bamberger Tropar (Bamberg, StB lit. 5, geschrieben um 1001) und das Quedlinburger Antiphonar (Berlin, StB 40047, um 1018), vermutlich auch die Mindener Tropare (Berlin StB lat. Q° 11 und 15, um 1025) hervorgegangen sind. St. Gallen übte mit seiner Schrift, als deren kunstfertigster Schreiber der Rekluse Hartker bekannt ist, seinen Einfluß bis nach Oberitalien, so nach Monza (MGG I, Taf. 20), Bobbio, Moggio und ins Tal von Aosta aus. Aus der Reichenau stammt die Tradition der berühmten Schreibschulen von Regensburg (St. Emmeran und Mittelmünster; s. MGG II, 762, Graduale von Kaufungen, geschrieben 1020 in Mittelmünster). Damit wiederum hängt das *Scriptorium* von Seeon zusammen, das den Bamberger Dom Heinrichs II. um 1024 mit liturg. Hss. versah. Die Schrift ist jedoch nicht auf die Schulen Süddeutschlands beschränkt. Ebenso alt wie die Prachthss. der bayr. und

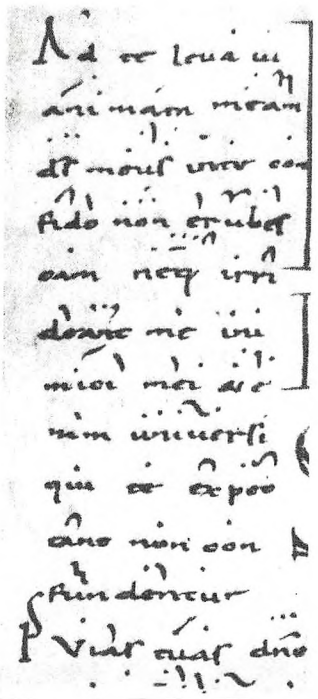

Abb. 12: Der Introitus „*Ad te levavi*" in paläofränkischer Notation des Essener Sakramentale, geschrieben in Corvey um 870. Düsseldorf LB, Ms. D 1, fol. 126v.

Tal. mis. 4° Musica II, 1170

est & omnis terra doctrina eius repleta est ipse intercedat propere cunctorum

populorum ac una Dne quis Dne in iudicio Dni e tria Gloriosus

confessor domini seruacius uitam angelicam gerens interris speculum

bonorum operum factus est mundo & ideo cum xpo iam sine fine reg

nat nec lus ac una Quecquid enim uerbis docuit ope

ribus comprobauit & Sint lumbi uestri precincti & lucerne arden

tes in manibus uestris & uos similes hominibus exspectantibus do

minum suum quando reuertatur a nuptiis ac una

Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus uester ueniturus sit &

Laudemus dominum in beato antistite seruacio meruit gloriosi ad

sepulchrum eius egri ueniunt & sanan tur ac una

Gaudeamus & exultemus in domino diem festum celebrantes sci

seruacii confes soris Ad In mandatis eius cupit nimis

Iustum deduxit Amauit eum Iustus ut Beatus uir Ecce uere isra

helita in quo dolus non est ac una In mandatis O per omnia la

dabilem uirum cuius meritis ab omni clade liberamur qui extorto

corde querulum illum ac una Iustus germinabit sicut

[illegible] antistes pie seruacius ut alia felicissima supernorum ciuium agmina uere ni

[illegible] sci cum beato spiritu qui cum patre & filio uiuis & regnas deus

Bln. ms. 40047, f. 80v

STAATSBIBLIOTHEK
Preußischer Kulturbesitz
-MUSIKABTEILUNG-

aus: Mus.ms. 40 047

fol. 80v

Hec est dies quam fecit dominus. hodie do minus
afflictionem populi sui respexit & redempcionem misit. ho die
mortem quam femina intulit femina fugauit. hodie deus homo factus id q
magna clamauit & dixit domine deus meus tibi commendo spiritum meum non erat assump
fuit p manfit & qu
ergo & ordium
Vidi portam in domo domini clausam & dixit ad me angelus solus
nostre redep cio
nis deuote p
colamus & ut
mus dicentes glo
dominus ueniet ingrediens & egrediens et erit semper clausa
porta quam uidisti so lus dominus ueniet & ingredietur per eam
et erit semper clausa hec porta clausa erit non aperietur et uir non
tibi do
transiet per eam quoniam dominus deus ingressus est per eam et erit q:
clausa principi princeps ipse sedebit in ea Beatissime uirginis marie
natiuitatem deuotissime celebremus ut ipsa pro nobis intercedat ad dm
nostrum ihm xpm Adest namq: natiuitas sacratissime uirginis que ex
regali pgenie genita genuit xpm regem dim ipsa intercedat p peccat
Ex sclo nativitatis
nostris fit porta xpi Post partum In euang Natiuitas
tua dei genitrix uirgo gaudium annunciauit uniuerso mundo exte
enum ortus est solis iusticie xpc deus noster qui solues maledictionem
dedit benedictionem & confundens mortem donauit nobis uitam
sempiternam alleluia In honore In lectulo meo p noctem quesiui quem
dilexit anima mea quesiui illum & non inueni inuenerunt me uigiles
qui custodiunt ciuitatem quos cum paululum pertransissem inueni

Bln. mss. 40047. fol. 101r

STAATSBIBLIOTHEK
Preußischer Kulturbesitz
-MUSIKABTEILUNG-

aus: Mus. ms. 40 047

fol. 101r

induit eum dominus et coronam pulchritudinis posuit super caput eius Induit
eum dominus lorica fidei et armauit eum et Coronam auream super caput eius
expressam signo sanctitatis gloriam honoris et opus fortitudinis Quoniam
preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis posuisti in capite eius coronā
Iustus dominus et iustitias dilexit equitatem uidit uultus eius Indnō habi
tabit in tabernaculo tuo requiescet in monte scō tuo Dñe quis Posuisti
domine super caput eius coronam de lapide pretioso Dñe imur hic est
uere martir qui pxpi nomine sanguinem suum fudit qui minas iudicū
non timuit nec terrene dignitatis gloriam que fluit sed ad celestia regna
peruenit Iustum deduxit dominus per uias rectas et ostendit illi regnū
dei qui Posuit coronam super capita meo et circumdedit me uestimento
salutis ad expugnandas gentes et omnes inimicos Iudica domine nocen
tes me expugna impugnantes me apprehende arma et scutum Ad Gta
et honorē coronasti eum domine et constituisti eum super opera ma
nuum tuarum Quoniam preuenisti eum in benedictionibus dulcedinis
posuisti in capite eius coronam et

Qui me confessus fuerit coram hominibus confitebor et ego eum coram
[illegible] mundas corde et corpore pandisse [illegible] de tua nos sola clemencia Gtam
[illegible] resonemus uocib; Gtam apo canam Gtam pancrato qui deus trin et unus existit auctor sēt
[illegible] dominus uocē obtatus omnium Gseruator sēe pontifex tā dulcis archiatus et
[illegible] tu nunc qd ecce posco[illegible] demoniū eter medela uulnerum

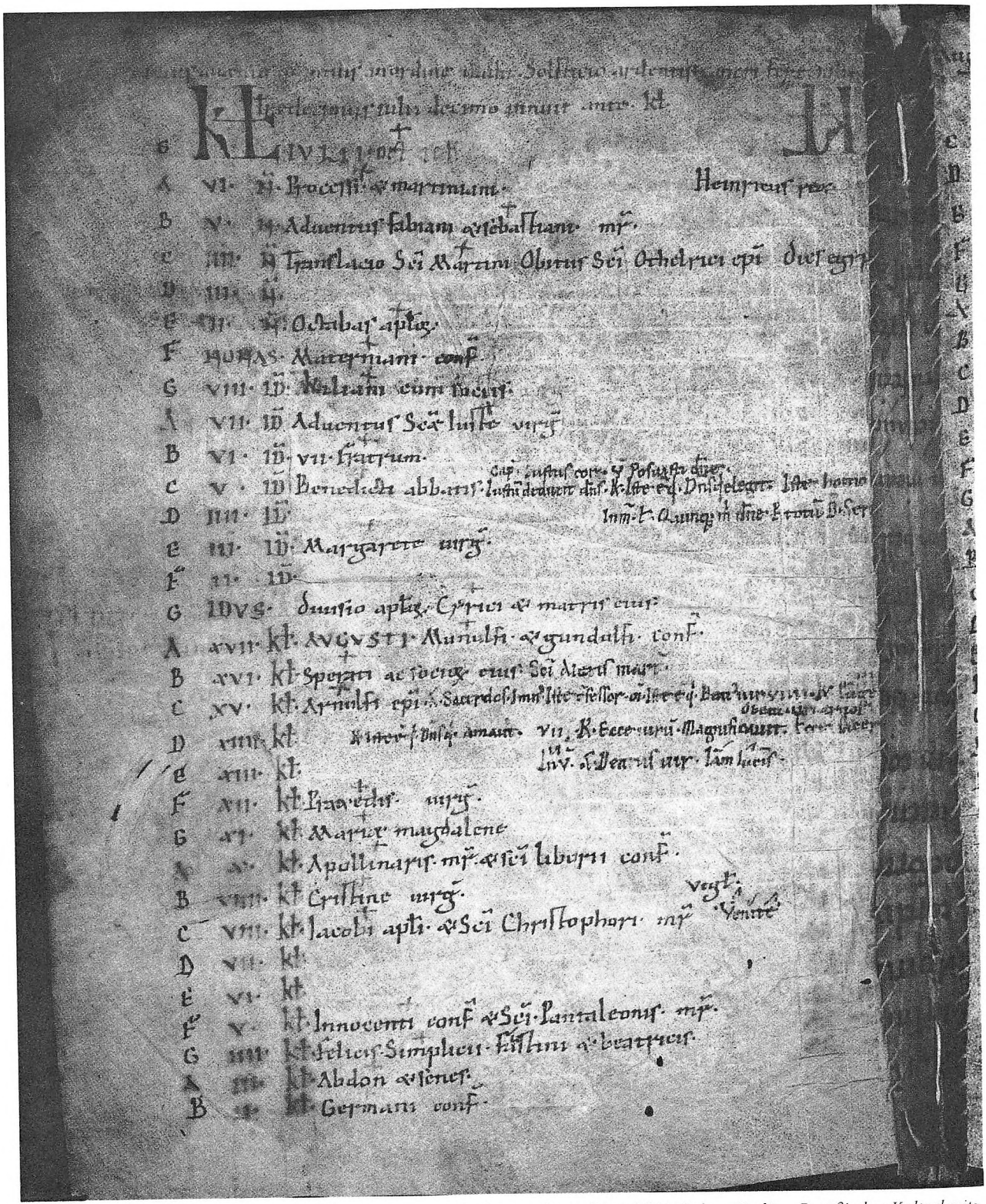
Bln. mss. 40047, f. 124v

STAATSBIBLIOTHEK
Preußischer Kulturbesitz
-MUSIKABTEILUNG-

aus: Mus. ms. 40 047

fol. 124 v

de Vry, Liborius (1997)

Eintrag des hl. Liborius im Kalendar des Quedlinburger Antiphonars, heute Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz, Musikabteilung mit Mendelssohn-Archiv, Mus. ms. 40047, fol. 3v, 11. Jh.

Bln. Phill. 1723, f. 79v

implere nō potest bonorum operū facultas: ipsa tal
tam opanere posse humiliat; Ecce p̄ paro excepto
rū cor dis mei influenta puos aquę duimne;
Ysaiam muertunt cognosce, diquibus dīs dix
isse legit, quę re dixinme: flumina diffundentur
fluent aquę unup; Quamergo deuob tāquā deip̄ū
alibi fontibus aquas unuas manere & gaudem
& credimus irrigare aridum & sanare familiū
refiour lassū abluere mutus neglegenaus in
quinatū & quasibonu acspūales illus celęstis
medici discipuli oracionū suffragia ministrare
sibi munuu medicorum medicamū ta porrigue:
Et quia qđ Ysaiu dixit tantūmodo p̄dicam. uos
operibus implere gaudem. obtinere ut qua
sumus uīi p̄culiare es. amatores operumū xp̄i
ut re aliquo mereamur ee participes Et quia
de uīa conuersacione nō solum hominē mundo
sed diā angli gloriam̄ mele sicis p̄cib; labo
rare contendue: ut cūuobanue ęt mundi
cē merito rū gloribus uatur. not Et pecca
torū uenia conredatur, Et nec ipatus
uīi p̄cib; adintegrū uidear contradictor. cum

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ

Signatur: M. Phill. 1723

f. 79v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

Bln. Phill. 1723, f. 25r

STVDIO SEQVITVR
EXORTACIO XIII.

Non est inhis diu immorandū. quia transmitto cartitatē tuā ad latissimum cāpū diuinarū scripturarū. ut qđ hic deēē tibi cernis. ibi sollerter p̄ quiras;
Quap̄ oro dilectionē tuā. ut studiū sē p̄ inte crescat legendi; Nullus enī potest p̄ fecte dī nosse precepta nisi qui legendi continuum habēt studium. Qua quanto quisq. indiuinis scripturis assiduus fuerit. tanto ex eis maiorē intellegentiā capit; Sicut terra quę quanto magis excolitur. tanto amplius fructificat. Nā quāuis homo tardū sensum habeat aliquid tam discere potest ex scripturarū misteriis. si habuerit assiduitatem legendi. sicut scriptū ē in euangelio. Qui enī habēt dabit illi. et quinon habēt etiā qđ uidet habere auferet abeo; Id est qui habēt studium legendi. dabit etiā

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ

Signatur: Ms. Phill. 1723

f. 25r

ad uiro· ut furti de hoc furta· fecis· aut uidisti
aut baiolasti· aut in domum tuam rece-
pisti· aut consentiens· t consentaneus ex
inde fuisti· aut si habes cor incrassatum· tm
duratum· aut sicut pabilis inde es euanescat
cor tuum ut non suscipiat te aqua neq; ullū
maleficium contra hoc p̄ualeat· ꝓpterea ob
nixe te p̄camur dn̄e ihū xp̄e fac signū tale·
ut sicut pabilis sē hic homo nullatenus recipi
at a baqua· Hoc autem dn̄e ihū xp̄e
fac ad laudem & gloriā & ad inuocati
onem nominis tui· ut omnis cognoscant qa
tu es ds benedictus qui uiuis & regnas in
secta sectoꝝ A MEN· LECTIONES·

MISSA AD SPONSAS BENEDI

Exaudi nos omps & misericors ds· ut
quod nro ministratur officio tua
benedictione potius impleatur· ꝑ· SECR·

Suscipe qs dn̄e ꝓpicia nubū lege mu
nus oblatum & cuius largitor es operis·
esto dispositor· ꝑ· IN FRACC·

Hanc igit̄ oblationē famulorū tuorū· qua

Bl.. Phill. 1723. f. 128v

04

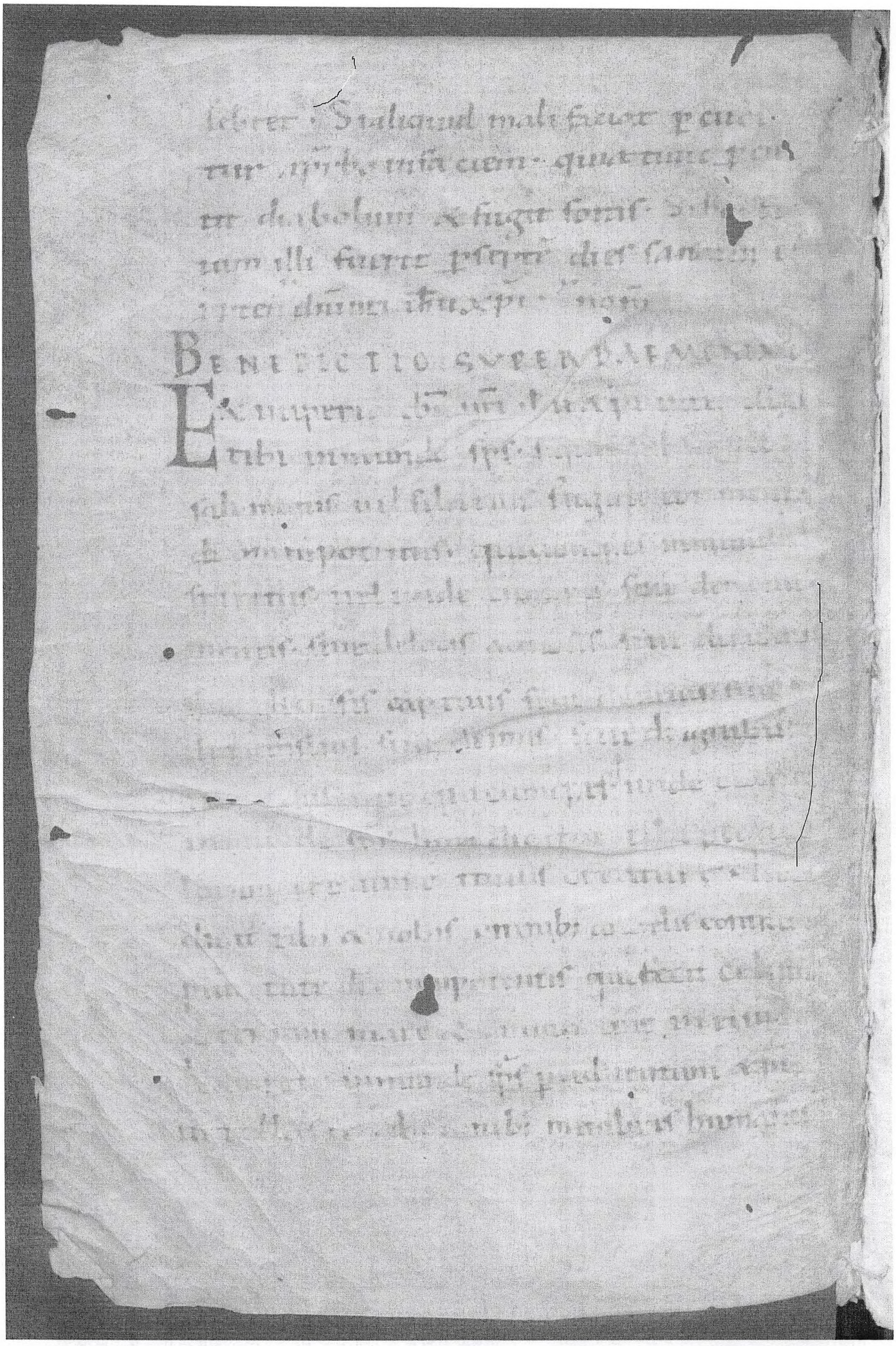
STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1723
f. 128r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: [illegible]
Unter den Linden 8

Bln. Phill. 1723, f. 80r

grandi humilitate & reuerentia & iam quae urã
sunt insinuare psumo; Supplico enim & humili
caritate commoneo. ut domino meo patri uro uerũ
amorem semp impendere. & pfecte caritatis obe
dientiã scãs urã iugiter studeat exhibere.;
Ut sicut uos gauderis indno de sci patris uri meritis.
ita & ille gratuletur semp de pfectibus uris; & qua
pfca obedientia & immaculato opere uro unuersus
mundus uos admiretur & diligat. & totius generis humani
uos debitores & cognoscatis. oportre ut honorem &
amorem quem abhominibus exceptis assidius omnio
nibus & immaculatis actibus repensetis; Abhorien
te enim usq; ad occidentem omnibus pene locis
inquib; xpiana religio colitur. gloriossimae fa
me uirtp conuersatio ad xpi glam praedicatur; lu
re a uobis exigitur. vtqd in uobis creditũ hoc & iam
pbeatur; Agite ergo dõ auxiliante qd semper
egistis. & ita caritatem. humilitatem. mansuetudinẽ
& obedientiam custodire. vtqd in uniuerso mundo
de uobis creditur. immaculatae semper conuersa
tionis operibus augeatur. Vtquicumq; uos audire
meruerit. illam sententiam possit auore pferre

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1723
f. 80r

Berlin StB Phill. 1723, fol. 130v

CD vorh.

203 19 Gerbertus, "In hoc" inquit "penitus non contradico. Sed vide, quia / constat Deum substantia solummodo bonum, quamlibet videam
236 1 mmune consilium quero, quia omnibus prodesse cupio. Cum videam non omnes / principes adesse, quorum quoque prudentia et videamur
197 19 nere commodum non est, ne nimis a proposito discedere / videamur. / 53. <ALIA>E SPERAE <comp>ositio sign(is) <cog>noscen
277 4 entiis patrum, iusto iuditio / damnari valeat, tamen ne videamur de fratris ruina letantes, et in eius damnatione / absq videatis
274 10 tuperatio habenda cognoscatis, et ubi laus / concedenda videatis." / 62. ADM<OVETUR> Adalge<rus ac>cusatio<ni.> / Adalge videatur
268 15 icendam arbitror, quatinus bene digesta, omnibus ut est videatur. Clarissima / illa Remorum metropolis, proditione nuper
275 3 t feci quidem, sed non iniussus. Quod si / vobis falsum videatur, paratus sum omnia iuditiorum genera subire." / a) in H
273 19 alicuius reprehensionis aut defension(is) vim / habere videatur. Tunc venerabilis episcopus Ar(nulfus) eo quod officium
274 15 uod pro me faciat inveniri possit, id contra me stare / videatur, verbis brevioribus quod queritis edicam. Dudo K(aroli) videbant
133 14 m ergo Suessorum episcopum, quem inter omnes potissimum videbant, / expetunt, ac pro obside cum regis filio recipiunt. R
224 10 / sauciabant. At tirones sicubi ascensui pervium locum videbant, in huiusmodi hostes / vertebantur, armisque efferati, videbantur
109 21 t truculentius contra / illum agitans, quicumque illius videbantur, / a Belgica exturbavit; qui vero sibi / consentieban
67 15 successu. Sedato vero tumulto, / qui inter eos potiores videbantur, a duce capti sunt, reliqui vero sub iure obsidum ad
160 17 Hugo abdicatus evadit. De / militibus vero qui potiores videbantur, capiuntur, ac oppido aliis deputatis, regi / deducun
80 13 c si manubias hostium direpturus. Unde et sibi victores videbantur. / Karolus vero ob necem tiranni victoria potiri sese
199 21 andem, / et coram Ottone aug(usto) iis qui sapientiores videbantur eam explicavit. Aug(ustus) / vero cum et ipse talium
179 1 e. Inter quos etiam fautores aliqui pro parte Hugonis / videbantur, et maxime illi qui duci consuescebant, utpote Aureli
71 7 imum id pertractabat apud eos qui in Belgica potiores / videbantur non quidem Rotberto, sed sibi regnum affectans, sua q
159 7 vel qui ab ipso pulso, vel post abdicato, contra / fas videbantur promoti. Damnantur itaque duo pseudoepiscopi, ab H(ug
43 5 Pueros servituti mancipant, feminas vero que / formose videbantur prostituunt. / 7. ODO R<EX> contra <pyra>tas exe<rcit
77 8 ersiuntur ex Belgica, quicumque ab rege non / defecisse videbantur. Quorum collectorum numerus, ut fertur vix in X milib
152 6 udunum relinquens. / Promotusque cum ea que regii iuris videbantur, repetere niterer, id invidissime ferebat. / Factus e
304 2 nitus / erat, et iam omnia que denominate sponse fuisse videbantur, satellites Symonis / vastaverant. Dico etiam si conc videbat
247 8 avere. Nam castra cum cibis et rebus omnibus / absumpta videbat. Unde et exercitum ad tempus reducere disposuit, ut redi videbatur
72 17 utem immani hiatu multoque horrore / veprium tutissimum videbatur, cum paucis / tunc claudebatur. Huc rex cum copiis / p
176 5 e / posse arbitrabatur. Illum itaque qui castro preesse videbatur, de transfugio ad sese per / legatos alloquitur, pluri
75 5 pit, eosque in oppido Harburc quod pene inexpugnabile / videbatur, deputatos recludit. In regem omnia palam ordinans. Ne
80 7 iisse / descriptum sit. Et iam quidem K(aroli) victoria videbatur, eo quod tiranno occiso qui / illius fuerant, in fugam
53 5 m a / cunabulis educaverat, atque in regnum promoverat. Videbatur etenim quia si is solum / deperiret, facilius refundi
145 7 inodum huiusmodi rationem tran[s]ferendam / constituit. Videbatur etenim, quod non ad equitatem satis commode hec alterc
48 7 K(aroli) promotione in / regnum apud Belgas tractabat, videbatur etenim tunc, quod presens oportunitas huic / rei aliqu
182 11 / intendebant. In quo etiam ferculum Salomonis imitari videbatur. Fecit quoque candelabrum / septifidum. In quo cum sep
199 6 tur. Directus itaque est Remos, Saxo quidam, qui ad hec videbatur / idoneus. Is cum scolis interesset, et caute generum
45 3 t, eo quod in tanta nobilium manu nullus / sine vulnere videbatur, idque omnes evitarent, e medio omnium Ingo prosilit,
165 5 uburbium, circumquaque, ac quicquid extrinsecus exstare videbatur, in / planiciem redigit. Obsidionem deputat, urbemque
297 13 sine quorum consilio nihil agendum / vel om[m]ittendum videbatur. Indignum etiam sibi videri, si correctioni episcoporu
147 1 oritatis / a) korr. aus quendam clericum suum. / habere videbatur, nihil etiam pro eius causa significare, nisi ut ei ep
39 9 adquirere summum cuique erat. Nec / rem suam provehere videbatur, qui alieni aliquid non addebat. Unde et omnium / conc
182 12 . In quo cum septem ab uno surgerent, illud significare videbatur, / quod ab uno spiritu septem gratiarum dona dividantu
199 5 acilius posset, an / recte is saperet, qui philosophari videbatur, utpote in eo quod divinarum et humanarum / scientiam videbitur
201 4 tra omnium roboretur approbatione. Si vero / corrigenda videbitur, sapientium sententiis, aut improbetur, aut ad normam videbor

Fragm. var. 231, 1

Precepta nosti · Ne occides · [illegible]
ne adultereris · nefureris · nefalsū
testimoniū dixeris · nefraudē feceris · ho
nora patrē tuū & matrē · At ille respon
dens ait · Magister · hęc oīa custodiui
a iuuentute mea · Ihc autē intuitus eū dilexit eū · &
dixit illi · Unum tibi deest · Vāde quęcūq;
habes uende · & da pauperib' · & habebis
thesaurū in cęlo · Et ueni · sequere me ·
In illo tēp · Exierunt Scōm Marcum ·
pharisęi · & cęperunt conquirere cū ibu
quęrentes a illo signū de cęlo · temptantes
eū · Et ingemiscens spū ait · Quid generatio
ista quęrit signū · Amen dico uobis · si dabit
generationi isti signū · Et dimittens eos · as
cendens rursū nauem · abiit trans fretū ·
Et obliti sunt sumere panes · & nisi unū panē
non habebant secum in nauī · Et pręcipiebat
eis dicens · Videte · cauete a fermento pha
risęox · & fermento herodis · Et cogitabant

Bln. StB. Fragm. var. 231, fol. 1r

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt;
Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline: **Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin -**
Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Signatur: Fragm. varia 231
Blatt: 1r

X

138.

Quod si di scę̄q; ęcclę excitarit conc̄eptor. & p̄ suę tirannidis potentiā cuiuslibꝫ gradus clericū custodie deputauerit. & inaliquo leserit. & quod est turpissimū diabolico instinctu agitat̄ in epm̄ manus mittere ausꝰ fuerit. & de sua liberę̄ potestate eū auferens uinculis custodięq; tradiderit. & inaliquo dehonestauerit. seu iniurijs & c̄tumelijs affecerit. hic om̄ib; diebꝫ uitae suę lugū̄ se penitentię submittat; Arma nulla ferens. cilicio sēp̄ indut̄. carnē̄ non comedat. uinūq; n̄ bibat. & ad secularē̄ militiā nūquā reuertat̄. neq; sequaces eiꝰ. eiq; c̄sentientes. sicut scī p̄cipiunt canones uxorē̄ n̄ accipiat. Et si habuerit dimittat. Peregrin⁹ & exul effect⁹ om̄ib; diebꝫ uitę suę. & nūquā duob; diebꝫ uno in loco. siue una in nulla hospitet. sed peregrinando sēp̄ deambulet. nisi grauissima infirmitate detineat̄ ut p̄ficisci n̄ possit; Et in ultimo ubicūq; ei mors euenerit. annulꝰ fidei cōmunio tribuat̄ illi. nisi eiulando & flendo dignā penitudinē̄ se demonstrauerit habere. neq; mortuus pepultꝰ p̄ insequ⁹ iaceat. Auib; & canib; ferisq; cadauer eiꝰ ad deuorandū derelictū. Quia ausu nefandissimo c̄ tēptor existens. spūssī̄ p̄cipientis. nolite inquit tangere x̄pos meos. & ꝓphetis meis nolite malignari; Et quis mittet manū suā in x̄pm̄ dn̄i & innocens erit. Et quia omnē iustitię tramitē legesq; x̄pianas diuinas mundanasq; c̄ tēpsit. Conculcando nefandissimis pedibus scūa uiaci. ipsūq; uicariū x̄pi caput suę sc̄ę ęcclę custodię mancipando ꝓpria dignitate priuare inmisericordit̄ ausus fuit. Inmisericordit̄

Bibl. Phill. 1762, f. 138a

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1762
f. 138r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
LESESAAL
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

Primum igitur indagari oportet. cur monachus. uel quur solitarius uocat? & sic demum auxiliante diuina clemtia ad cetera exponenda rite transeamus; Monachus autē greca ethimologia uocat. eo quod sit singularis; Monos enim grece. latine singularitas dicit; Ergo. solitarius. interpretat uocabulū monachi; Idcirco enī siue dicat monachus. siue solitarius. unū atq; idem est; Sed ita uideam. quod sint genera solitariox; Solitariox nāq; duo sunt genera; Unū anachoritarū. idē heremitarū. Alterū uero coenobitarū. hocē monasteriale; hæc autē ambox genera. nonconuersionis feruore nouitio debentur institui. sed diutina monasterii exercitatione prius debent pbari. quatenus pbati. ad perfectionis culmen dño miserante conscendere ualeant

Preterea quoq; sepe dubitatū est. a multis. a quo potissimū monachox. heremi coepta sit habitari. Quida enī altius repentes. abeato helia & iohanne sumptū dicunt exordiū. Alii autē asseuerant beatū antonii huius pposita ee caput; Macharius uero discipulus beati antonii. adfirmat paulū quendā thebeū in noua testamto reuisstus fuisse principē. qđ & uerū est; Sciendū uero ē qr atē pore beati antonii. cepere esse coenobitarū solitarii. hocē recrusi; Sed quis primū fuisset recrusus. difficile reperit; Nonē solū modo in coenobus. sed etiā in ipsis heremis antea habebant recrusi; Prisci demq; tēporib;. hi quipriuus in monasteriis erant recrusi. quia didicerant per multa experimenta cont diabolū pugnare. ipsi quoq; bene instructi atq; sicut aurū in fornace pbati. fratna exacie. ad singularem pugna heremi. securi ta sine consolatione alterius solamanu uel bra

Rhein. Phil. 1876. f. 3r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: M. Phil. 1876
f. 3r

sidiligatis eum. tribus enim modis solent decidere tentationes di
serui. Unomodo temptantur ado perflagella, Aliomodo 53
adiabolo per intusiones. & diuersas machinationes. Tertiomodo
tẽptantur aproximo. per damna & contumelias. aper secutiones.
Sed ille beatus é. quihec oma patienter tulerit. Deali enim uiro
dicit scriptura. Beatus uir qui suffert tẽptationẽ. & cetr. Si
nos ferre autem martires esse possumus. si patientiam uera
citer in animo seruamus. Tanto enim quisq. minus ostendit
doctus. quanto minus conmunicatur patiens. Unde per salomonem
dicitur. Doctrina uiri. per patientiam noscitur. Super oma autẽ
contumelias detrahentium. patientia superemus. Sagittas contu
melie. patientie clipeo frangamus. Contra lingue gladium.
patientie scutum prebeamus. Et siquis nobis intulerit mala.
nequa quam irascamur contra illum. sed potius doleamus pillo.
quadi illi irascitur. Videamus autem quantam patientiam
iste sci senex habebat. de quohinc loquituri sumus. Erat autẽ
quida magnus senex in heremo qui de labore manuum suarum uiuebat. Erat alius frater uicinus ei. qui sepe ingre
diebatur. & rapiebat quecquid senex habebat in cella. Ui
debat autem eum senex. & non obiurgabat eum. sed lex
torquebat sibi plus solito manibus operib. dicens. Credo opus
habet frater ille. Adstringebat autem uentrem suum. & cũ
indigentia comedebat panem. Cum autem mori cepisset senex
ille. circumsteterẽ eum fratres. Et respiciens inerum qui
furabatur. dixit ei. Jungere huc ad me. Et tetendit ma
nus suas. & osculatus é eas dicens. Gratias ago tibi manib
frater. quia propter istas uado adregna celorum. Tile

XII

Bln. Phill. 1876, f. 53a

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phil. 1876
f. 53r

Mergit · at ille manu regit · & uestigia firmat

DAEMONIS SUS IN PORCOS

Incla sepulchrali sub carcere ferrea demon
Fregerat · erupit · pedib⁹ reuolutus ihu ·
A[illegible]mine · dns sibi uindicat · tuba · hoste ·
Por[illegible]parare · greges · atq; fracta merg ·

QUINQ: PANES ET DUO PISCES

Quinq; dū panes fregit · piscesq; gemellos ·
His hominū large saturauit · milia quinq;
Implēt · tam · micarū fragmine corbes ·
Bissenī · eterne · tantae · opulentia mense ·

LAZARUS SUSCITATA MORTUIS:

Conscius insignis · facti locus · in · bethania ·
Uidit · ab infernis · tetra · lazare · sede · reuersum ·
Apparet · scisso · fractus · foribus · monumentū ·
Unde · putrescentis · pedier · membra · sepulti ·

AGE[illegible] SAN[illegible] QUINIS

Campus · [illegible]el · demibo · sceleris · mercede · nefandi ·

[illegible] Nosq; [illegible] cunctis · miserere · fili · [illegible]

PASSIO SALUATORIS

Tracti · putrīs · truse · lancea · latus · aperit ·
Xpe · tuū · sanguis · uictoria · lympha · lauacrū ·
Tunc · duo · discordant · crucib⁹ · hinc · inde · latrones ·
Confitetur · negat · ille · dom · fert · iste · coronā ·

MONS OLIUETI

Mons · oliuifer · xpe · deuertice · surgis · in · astra ·
Ad · patrē · rediit · signans · uestigia · pacis ·
Fronclib⁹ · eternis · pinguis · liquit · humor · ·
Quo · phas · infusū · tris · decrismate · donū ·

PASSIO · S · STEPHANI

Primus · in · xpo · stephan' · mercede · cruoris · habere ·
Afflicti · lapidū · xpm · tam · ille · cruentus ·
Int · saxa · rogat · nec · lapidantib⁹ · fraudi ·
Hostib⁹ · o · prime · pijs · [illegible] · laude · coronā ·

PORTA SPECIOSA

Porta · micat · templi · speciosa · quā · uocitarūt ·
Egregiū · salomonis · op⁹ · [illegible] · manus · impia ·

Amodus

Bleu. lat. qū. 830

...SISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: 07-l-qu-830
1 r

lat. qu. 830

Dicite filię syon. Vos apli & ceteri qui dñm comitamini hierusalē
tendentē dicite filię syon. idest populo hierusalē. ad festiui
tatē congregato. Hystorialiter. filiam syon appellat hierusalē.
Syon enī arx erat eminens in medio ciuitatis. & principatum
tenens sup oīa ciuitatis aedificia. Ecce rex tuus. Non alienus gena
non extraneus ut herodes de te carnis originē sumens. Venit tibi.
Non uacat qđ dixit. tibi. Hoc est si intellexeris aduentū eius. & eū
deuote receperis uenit tibi idest ut saluet te. ℟ Attende domine.
Si autē nō intellexeris & aduentū illius repuleris. ueniet contra te.
hoc est ut perdat te. Mansuetus. Ista sunt indicia tui regis. Man
suetus. non ferox. nī crudelis sicut alii reges qui antea dominabant
tui. sed mitis sicē ipse dixit. Discite a me quia mitis sum & humilis
corde. Sedens sup asinam & pullum. idest inuenit actiue sedens sup
equū amatorē litis & discordię. sed sedens sup asinā pacis & tran
quillitatis amicā. Allegorice syon illā partē scę aecclę debemus in
tellegere quę est in illis scis. qui iam cum xpō regnant. & claritatē
illius contemplantur. ℟ Noli esse mihi domine. alienus. Filiā uero syon de
bemus intellegere p̄sentē aecclām. quę adhuc a xpō peregrinat
in terra. Quę merito filia sup̄nę ciuitatis dr. quia illi qui nos ad

STAATS-
BIBLIOTHEK
· BERLIN ·

cf. Salzburg UB.

Blu. (DDR) Fragm. 63

Nur zum persönlichen Gebrauch
Weitergabe an Dritte ist unzulässig!

Deutsche Staatsbibliothek Berlin/DDR
Handschriftenabt. / Literaturarchiv

Frag m. 63
f. 1v (untere Hälfte)

Reproduktion: Deutsche Staatsbibliothek Berlin

INCIPIT PLOGVS

RŪME QVORVNDĀ NRŌ HORTATV SI
dulo infimus ego · o · cenobitarū scī Emmerāmi
cōpulsus sū scī Wolfkangi uitā ab anteceſſoribꝫ
nrīs inlibellulis duob; diſſimili mōdū & inpolita
materie deſcriptā in unū colligere. atq; aliq̄ntū
ſublimiori ſtilo corrigere. Quib; ſepius remitendo
eximperitia magis quā malicia · tā arduū operis
denegauī negotiū · Sed illi qđ m difficillimū vi
debat exppio · diuino leuigamen adiutorio ·
apcib; meceptis n deſiſtebant · donec me uotis ſu
is parere t attemptare pmittebā · credens utiq;
quia n absq; ſupno nutu huīmodi foret exactio · di
cente ſcriptura ſacra · nihil mīris fit ſine cauſa · Que
ſit aut cauſe ſubſtantiue · id aliq ratione t ſolertia
ſubſiſtentis diffinitio · ſcī auguſtinū docem rudimto ·
Yoluntas dī inqt prima & ſūma cauſa ē, omnīū corporaliū
ſpiritaliūq; motionū · Hac igit fide atq; ſpe inci
tat fratres adimplere curauī pcauſ. Inq̄ ſcilicet
opuſculo hoc ſtudere me denuntio · ut ea que ſi
mili quidē ſenſu plana ſ; mendato ruſticoq;
ſtilo uidebant vagabunda · regule aliquantulū
gramatice artis ſubiugarē · & ad literatorios uſus
exemplarē · Ubi ū diſſimiliſ habebat ſententia ·
ut ē illud · qđ dr regē gentēq; vngrōꝝ ad ſacrā
fidē cuertiſſe · necn baptizaſſe · nnullaq; alia ·

Ber. theol. lat. qu. 365, fol. 1v

VII Quom̃ heinricus epʃ treuerensis facē sc̃m wolfkan
gū secū ire petierit. & ei omnē post se epatus
dignitatē subdere voluerit. sed ille hec rennu
VIII ens uxe pueris docendis p̄ee ē sensserit. De eo qđ
epʃ heinricus audita c̄uersatione sc̃i uiri ceno
VIIII biū aliqđ sibi cōmittere studuerit. Quom̃ hein
rico p̄sule inroma defuncto. sc̃m Wolfkangū ad
X se c̄uocauerit epʃ colonensis Bruno. Quē admodū
vir đi ab epo brunone dimissus patriā reuserit.
XI & admonasticā uitā retinuerit. Qualit̄ sēs Wolf
XII kangs abbato đdalrico pbr sit ordinat9. Ubi uiro
đi sēs otimar9 puisū apparens. qđ p̄sulat9 regim̃ eēt
acceptur9. q̄mtisq; idannus foret dispositur9 p̄duxe
XIII rit. Quom̃ exrenelatione p̄dicta incitat9 p̄dicandi
causa pannonię petierit ēsimia. sapiligrimo pata
XIIII uiensē epo sit reuocat9. Quom̃ eidē epi effectu ratis
XV ponensis eccle p̄sulatū susceperit. Qualit̄ in urbe ra
tispona monasticę uite in curiā p̄spiciens dolur.
& p huiūmodi emdatione rāuoldū in sc̄i Emmerāmi
XVI cenobio abbatē ēstituerit. De eo qđ qđā indigne se
XVII rebant. qa p̄dicto cenobio abbatē p̄fecerit. Qualit̄
& iā sc̄imonaliū monasteria in p̄dicta urbe ēstituta
XVIII admonasticę uite regulā p̄duxerit. Quomodo canonu
XVIIII corum iura pudere studuerit. Quanta p̄dicationis
XX gra refulserit. Quomodo uiro đi p̄dicante diabo
XXI lica fraus discurrere pplm fecerit. Qualit̄ cū stoli
cos qđā tante despiciens mox terrore fuerit cor

Berlin theol. lat. qu. 365, fol. 2v

Bln theol lat q= 365, fol 1v

INCIPIT PLOGVS
RVM QVORVNDĀ NRŌR HORTATV SE
dulo infimus ego · o · cenobitarū scī Emmerāmi
cōpulsus sū scī Wolfkangi uitā ab anteceſſoribꝫ
nrīs inlibelluluſ duob. diſſimili intēdū & inpolita
materiē deſcriptā in unū colligere. atq. aliq̄mtū
ſublimiori ſtilo corrigere. Quib. ſepius renitendo
eximperitia magis quā malicia · tā ardui operis
denegaui negotia · Sed illi qđ m difficillimu vi
debat exppio · diuino leuigamen adiutorio ·
apcib. inceptis n deſiſtebant. donec me uotis ſu
is parere t attemptare pmittebā · credens utq.
quia n abſq. ſupno nutu huīmodi foret exactio · di
cente ſcriptura ſacra · nihil intris ſit ſine cauſa · Que
ſit aut cauſe ſubſtantiue · id aliq ratione t militate
ſubſiſtentis diffinitio · ſcī auguſtini docem rudimto ·
Voluntas dī inqt prima & ſūma cauſa ē, corporaliū
ſpiritaliūq. motionū · Hac igit fide atq. ſpe inci
tat. fratres adimplere curaui pcauſ. Inq ſcilicet
opuſculo hoc ſtudere me denumio · ut ea que ſi
mili quidē ſenſu plata · ſ. mendato ruſticatoq.
ſtilo uidebant vagabunda · regule aliquantulū
gramatice artis ſubiugarē · & ad literatorios uſꝰ
exemplarē · Ubi ū diſſimilis habebat ſententia ·
ut ē illud · qđ dr regē gentēq. vngroꝝ ad ſacrā
fidē cuertiſſe · necn baptizaſſe · nnullaq. alia ·

Berl. theol. lat. qo 365
fol 1v

INCIPIT PLOGVS
RVM QVORVNDĀ NRŌR HORTATV SE
dulo infimus ego .o. cenobitarū scī Emmerāmi
cōpulsus sū scī Wolfkangi uitā ab antecessorib,
nrīs inlibellulis duob. dissimili mōdū & inpolita
materie descriptā in unū colligere. atq. aliq̄ntū
sublimiori stilo corrigere. Quib. sepius renitendo
eximperitia magis quā malicia. tā ardui operis
denegaui negotia. Sed illi qđ m difficillimū vi
debat exppio. diuino leniamē adiutorio.
apcīb. inceptis n desistebant. donec me uouis su
is parere t attemptare pmittebā. credens utq.
quia n absq. supno nutu huīmodi foret exactio. di
cente scriptura sacra. nihil intris sit sine causa. Que
sit aut cause substantiue. id aliq̄ ratione t utilitate
subsistentis diffinitio. scī augustini docem rudimto.
Voluntas di inqt prima & sūma causa ē, omniū corporaliū
spiritaliūq. motionū. Hac igit fide atq. spe inci
tat. fratres adimplere curaui pcatus. Inq̄ scilicet
opusculo hoc studere me denuntio. ut ea que si
mili quidē sensu plana. s. mendato rusticoq.
stilo uidebant vagabunda. regule aliquantulū
gramatice artis subiugarē. & ad literatorios usus
exemplarē. Vbi v dissimilis habebat sententia.
ut ē illud. qđ dr regē gentēq. vngrū ad sacrā
fidē cuertisse. necn baptizasse. nullaq. alia.

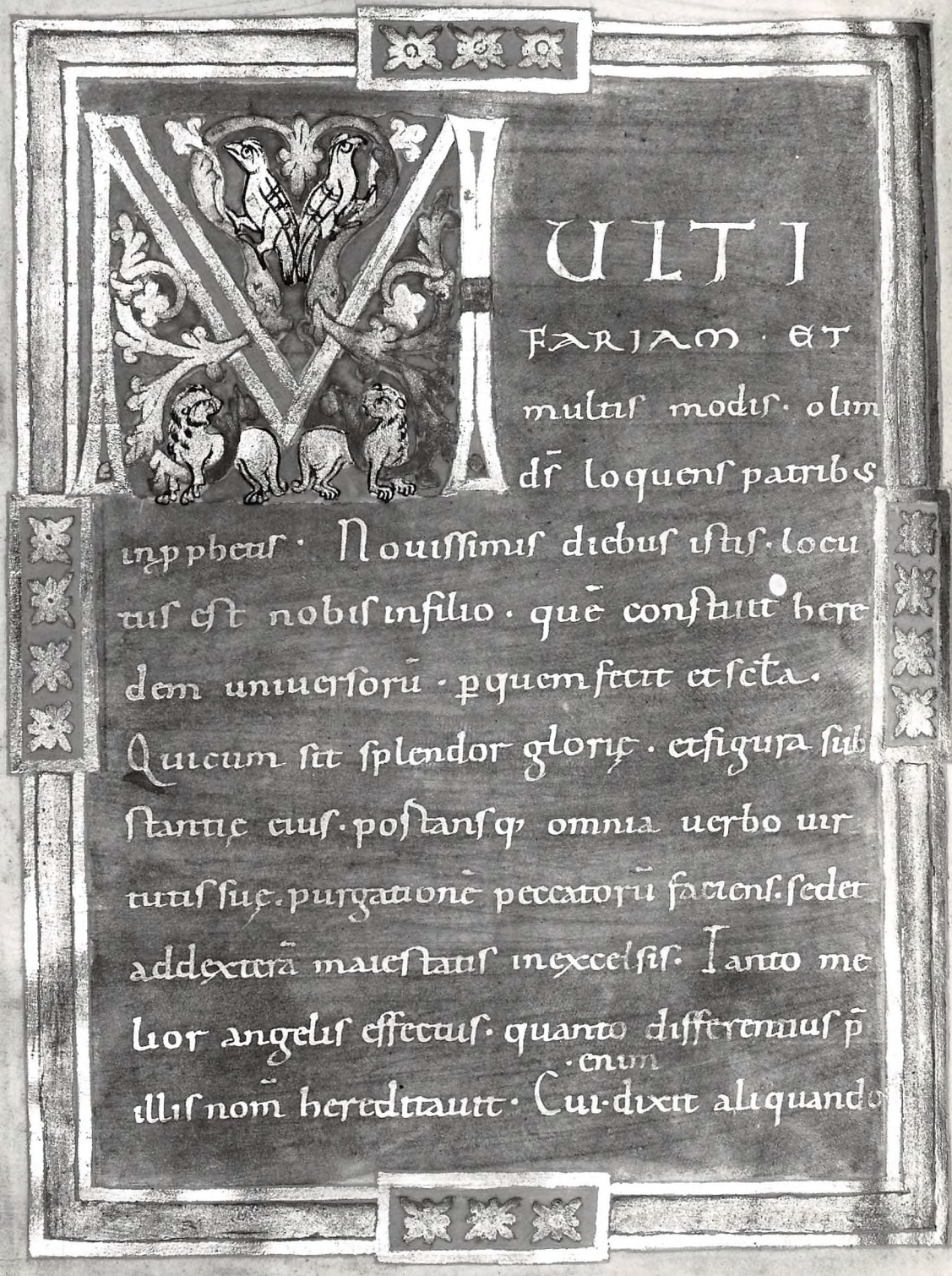
wolfkangus ē appellar. Qđ uidelicet nomen
ille psemetipsū ē uñ pretar. Nā in quodā armario
qđ ipse ꝯstrui ꝑcepit inter reliqua siē erat permissi
mꝰ poematū cōpositor ita scripsit. Iusserat edicu
lā mandrita lupābulꝰ istā; Verumtam̄ p nulla sue
malitie nota hoc nom̄ ei imponebat. Sed quadā ē sue
ta suę cognationis appellatione. quia & nomina
bestiarū inutraq; parte aduerti possum, leo & en̄
int̄dū significat diabolū. ut ibi. sobrii estote & ui
gilate quia aduersarius ur diabolꝰ tanq leo rugiens
circuit querens quē deuor. & p̄m & ia nihilomin̄
designat. ut ē illud. ecce uic leo de tribu iuda;
Et ouis in bono ponit. ut illud. nos aut̄ ppłe tuꝰ &
oues pascue tue. Et in malo. ut ibi. sic̄ oues in infer
no positi sunt; Ite patriarcha iacob ad filiū suū.
beniamin lupus rapax. Et poeta de persona sci pau
li ita scribit. O lupe paule rapax. qđ ia remanebit
in orbe. qđ n̄ ore trahas. Hinc itaq; appar & qđ nul
lus iustificat. Ite rep̄bat ex nomine; · 111

Crescente au puero. spūs sc̄i gra augebat simul in illo.
Nā cū ia citra septennis eet. parentes ei illū p
discendis litteris cuidā cōmendauer clerico. hoc
uelut religiosi p̄meditantes. qđ & postea exple
tum est gaudentes. ut puges inuent filii instructi
fines peccatū quib semet circūplexos sentiebat
solueret. Ide ꝰ p̄ciosę indolis puer tanta audi
tate ac memoria litteras cepit capere. quo pauci

pateret; Tu ille sacerdotib adhibitus cfessusq.
qua ctra uirū dī male cogitauerit & ob hoc
piculoso timore p culsus sit; Quo audito idem
dominū ei putans illū remedio facili posse cura
ri. p fece domū uexit secū. & aliquot dieb reti
nens curā exhibuit; S. cū nullateñ ibidē pos
sit curari. reduxit eū in ciuitatē ratisponā ubi
ei illi contigit huiusmodi infirmitas. Ibi g adēpm
uenies eū uellet egroti hominis erumnam.
& suam exponere querelā. uir dī p uenies
illi sermonem dixit; Tace. scio qd uelis; Et con
uersus aduice dominū tagininū ait; Frā. tolle
aquā benedictā iuxta lectulū meū sitā. ac spar
ge sup hominē p fores cubiculi stantē; Qui pa
rens iussis. respsit aq uirū benedictā. Ipse vero
epūs cont hostiū crucē faciens. uerba quedā sa
lutifera tacite protulit. & sanat ē homo illa hora;
Uidet iā dicendū. qli cuersationis usu cotidie ē
strinxerit semetipsū. Iamta liqdē obseruantia
uir. ut p exempli materia iure ppalari possit;
Quāuis enī unūsa illi gesta nesciam. & que sci
mus digne p ferre nequeam. panca tamē eplurib
ut cūq exprimere tēptam; Postq g psulat apicē
suscep. nmeliorib uestimus. ndelicatiorib cibis.
nmolliorib lectisternis. quā antea fuit ctemus.
Uigilus. & orationib qb antea solebat. psul fac
psistebat; Nā sepi circa mediā nocte tā laten

XXII

Berlin Theol. lat. qu. 365. fol. 16r

ULTI
FARIAM · AT
multis modis · olim
dñs loquens patribus
in pphetis · Nouissimis diebus istis · locu
tus est nobis in filio · quē constituit here
dem uniuersorū · p quem fecit et secta ·
Qui cum sit splendor glorię · et figura sub
stantię eius · portansq; omnia uerbo uir
tutis suę · purgationē peccatorū faciens · sedet
ad dexterā maiestatis in excelsis · Tanto me
lior angelis effectus · quanto differentius p̄
illis nom̄ hereditauit · Cui enim · dixit aliquando

Blu. theol. lat. fol. 34, f. 5v

BILDARCHIV FOTO MARBURG
im Forschungsinstitut
für Kunstgeschichte der
Philipps-Universität
3550 Marburg (Lahn)
Ernst-von-Hülsen-Haus
Reproduktion nur mit Genehmigung
Archiv-Nr.:

250914

Berlin Theol. Lat. 2° 34 | fol 6

angelos · filius meus es tu · ego hodie genui te
Et rursum · Ego ero illi in patrē · et ipse erit
mihi in filium · Et cū iterū introducit primogeni
tum in orbē terre · dicit · Et adorent eum ·
omnes angeli dei · Ad angelos quidem dicit ·
Qui facit angelos suos spūs · et ministros suos flā
mā ignis · Ad filiū autem · Thronus tuus ds · in
seculū seculi · et virga equitatis · virga regni tui ·
Dilexisti iustitiam · et odisti iniquitatē · propte
rea unxit te ds · ds tuus · oleo exultationis · p
participibus tuis · Et tu in principio dne terram fundasti · et opera manuū tuarū sunt celi ·
Ipsi peribunt tu autē permanebis · Et omnes sicut
stamentū veterascent · et sicut amictū mutabis
eos · et mutabuntur · Tu autem idem ipse es ·
et anni tui non deficient ·

ARCHIV FOTO MARBURG
im Forschungsinstitut
für Kunstgeschichte der
Philipps-Universität
3550 Marburg (Lahn)
Ernst-von-Hülsen-Haus
Reproduktion nur mit Genehmigung
Archiv-Nr.:

250915

IDOM II: AD TE HAT D LUCAM

Nillo tēp̄. Erunt signa in sole & luna et
stellis. & in terris pressura gentiū. pre confu
sione sonitus maris & fluctuum. Arescentibus
hominibus pr̄ timore et expectatione. quę sup
uenient uniuerso orbi. Nam uirtutes caelorū
mouebuntur. Et tunc uidebunt filium homi
nis. uenientem in nube cum potestate magna
et maiestate. His autem fieri incipientib̄. respi
cite et leuate capita urā. eece adp̄pinquabit
redemptio urā. Et dixit illis p̄similitudinem.
Uidete ficulneam & omēs arbores. cum p̄ducunt
iam ex se fructum. scitis quō p̄pe est aestas. Ita
et uos cum uideritis haec fieri. scitote. quō p̄pe
est regnum dī. Amen dico uobis. quia n̄ praeter
ibit generatio haec. donec oīa fiant. Caelum
et terra transibunt. uerba aut̄ mea. non transi
bunt. DOM III. OD ATHEVM

Nillo tēp̄. Cum audisset iohannes in uinculis
opera xp̄i. mittens duos de discipulis suis
ait illi. Tu es qui uenturus es. an aliū expectamus?

Bln. Kupferstichkabinett 78 A 2

Bln. Kupferstichkabinett

78 A 2

f. 63v

Quiamat animam suampdet eam. Et quiodit
animam suam inhoc mundo· in uitam aeternã
custodit eam. Siquis mihi ministrat· me sequa
tur· Et ubi sum ego· illic et minister meus erit.
Siquis mihi ministrauerit· honorificabit eum
pater meus. [illegible] IN VIGILIA
SVPT SCE MARIE LVCAM
In illo tempꝰ· Loquente ihu adturbas· extol
lens uocem quedã mulier· de turba dixit ei·
Beatus uenter· qui te portauit· et ubera quae
suxisti· At ille dixit· Quinimmo· beati qui audi
unt uerbum dei· et custodiunt illud· Turbis au
tem concurrentib· coepit dicere· Generatio
haec· generatio nequam est· Signum querit· et
signum nõ dabitur· ei nisi signum ionę· Nam sic
ionas fuit signum ninuitis· ita erit et filius ho
minis generationi isti· Regina austri surget in
iudicio cum uiris generationis huius· et condem
nabit illos· quia uenit a finibus terrę· audire sa
pientiam salomonis· Et ecce plus salomon hic· Vi
ri ninuitę surgent in iudicio cum generatione

Berl. Kupferstichkabinett
78 A 2
f. 70r

nolite gaudere· quia spiritus uobis subiciuntur·
Gaudete autem qđ nomina urā· scripta sunt in
celis· ¶ UNDE SUP̄ MATHEU
In illo tempō· Sedente ihu supra montē oliue
ti· accesserunt adeum discipuli secreto dicen
tes· Die nobis quando hec erunt· et qđ signum
aduentus tui· et consummationis seculi· Et re
spondens ihc dixit eis· Multi enī uenient inno
mine meo dicentes ego sum xpc· & multos seducen·
Audituri enim estis proelia et opiniones proe
liorum· uidete ne turbemini· Oportet enī hec
fieri· sed nondum est finis· Consurget enī gens
in gentem· & regnū in regnū· & erunt pestilen
tie et fames· et terre motus p loca· Hec autem
oīa· inicia sunt dolorum· Tunc tradent uos in
tribulationē· et occident uos· et eritis odio om
nibus gentibus ppter nomen meū· Et tunc
scandalizabuntur multi· et inuicē tradent· et
odio habebunt inuicem· Et multi pseudo pphe
te surgent· & seducent multos· Et quō abunda
bit iniquitas· refrigescet caritas multorū· Qui

Ben. Kupferstichkabinett

78 A 2

fol. 79v

nolite gaudere· quia spiritus uobis sub
Gaudete autem qđ nomina urā· scripta
Incadis· VNDE SVPĒ MATh
Nillo tempō· Sedente ihu supra mon
ti· accesserunt adeum discipuli secret
tes· Dic nobis quando hec erunt· et q
aduentus tui· et con summationis sęc
spondens sibi dixit eis· Multi enī uen
mine meo dicentes ego sum xpē· & mu
Audituri enim estis proelia et opinio
liorum· uidete ne turbemini· Oport
fieri· sed nondum est finis· Consurge
in gentem· & regnū in regnū· & erunt
tię et fames· et terre motus p loca· h
oīa· initia sunt dolorum· Tunc trad
tribulationē· et occident uos· et eri
nibus gentibus ppter nomen meū· e
scandalizabuntur multi· et inuicē
odio habebunt inuicem· Et multi p
te surgent· & seducent multos· Et q

Bln. Kupferstichkabinett

78 A 2

f. 79v

quę ad pacem tibi. nunc autem abscondita sunt
a oculis tuis. Quia uenient dies in te: et circum
dabunt te inimici tui uallo. et circumdabunt te
et coangustabunt te undiq;. et ad terrā, pternen
te. & filios tuos qui in te sunt. Et nō relinquent
in te lapidem sup lapidem. eo qd nō cognoueris
tempus uisitationis tuę. Et ingressus in templū.
cepit eicere uendentes in illo & ementes dicens
illis. Scriptum est. quia domus mea domus ora
tionis est. Vos aute fecistis illā spelunca latronū.
Erat docens. cottidie in templo. DOM VII.
In illo tempō. Dixit ihc ad LVCAM
quosdā qui in se confidebant tamquā iusti. et
aspernabantur ceteros. parabolā istā dicens.
Duo homines ascenderunt in templū. ut orarent.
Unus phariseus. & alter publicanus. phariseus
stans. hec apud se orabat. Oō grās tibi ago.
quia nō sum sicut ceteri hominum. raptores. in
iusti. adulteri. uelut etiam hic publicanus. Je
iuno bis in sabbato. decimas do omnium quę pos
sideo. Et publicanus a longe stans. nolebat nec

Bln. Kupferstichkabinett 78 A 2

Berl. Kupferstichkabinett

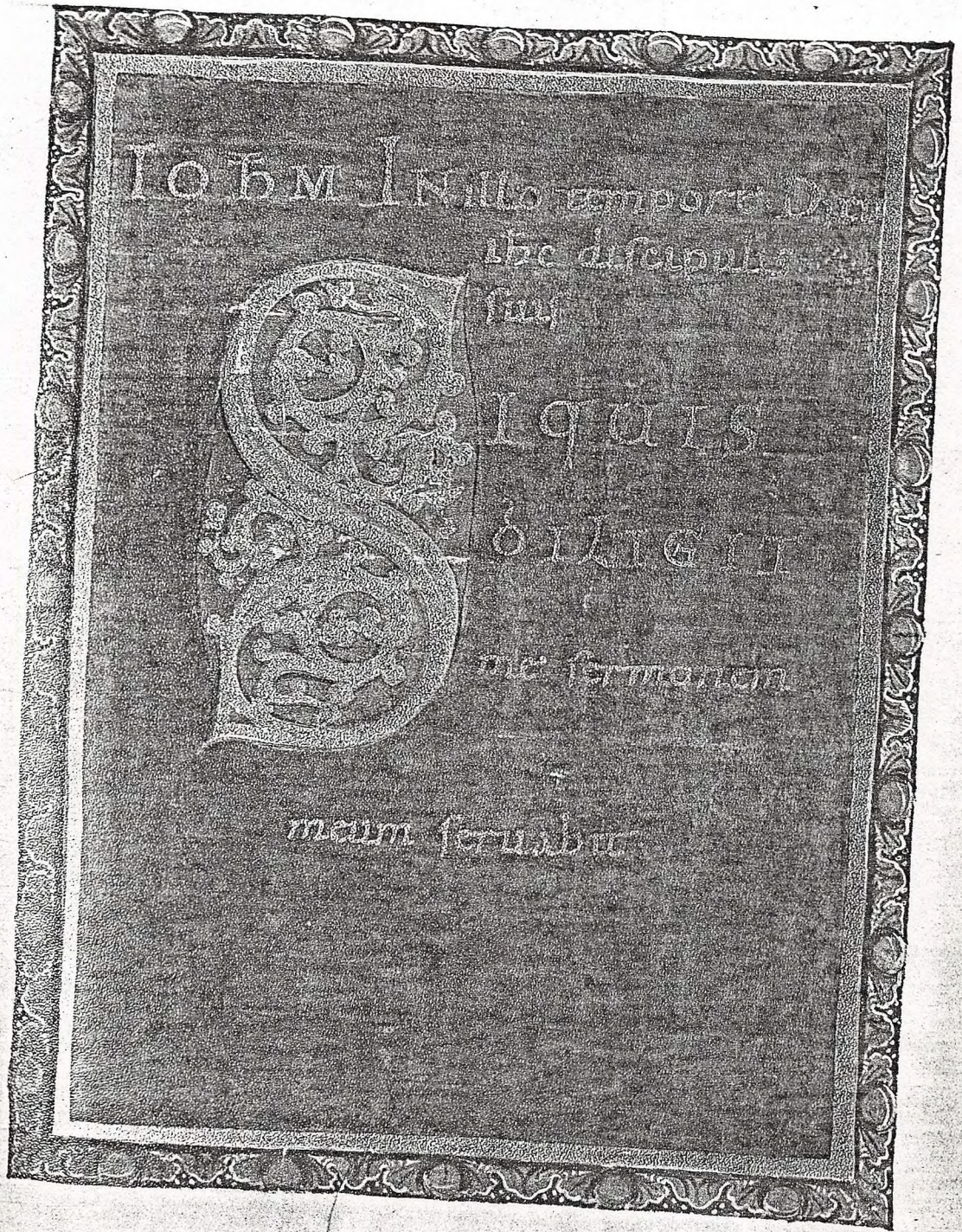
78 A 2

f. 55v

que ad pacem tibi. nunc autem abscondita sunt
a oculis tuis. Quia uenient dies in te: et circum
dabunt te inimici tui uallo. et circumdabunt te
et coangustabunt te undiq;. et ad terrā, pternen
te. & filios tuos qui in te sunt. Et nō relinquent
in te lapidem sup lapidem. eo qd nō cognoueris
tempus uisitationis tue. Et ingressus in templū.
coepit eicere uendentes in illo & ementes dicens
illis. Scriptum est. quia domus mea domus ora
tionis est. Vos aute fecistis illā spelunca latronū.
Et erat docens. cotidie in templo. DOM VII.
In illo tempō. Dixit ihc ad LVCAM
quosdā qui in se confidebant tanquā iusti. et
aspernabantur ceteros. parabolā istā dicens.
Duo homines ascenderunt in templū. ut orarent.
Unus phariseus. & alter publicanus. Phariseus
stans. hec apud se orabat. Ds. gratias tibi ago.
quia nō sum sicut ceteri hominum. raptores. in
iusti. adulteri. uelut etiam hic publicanus. Je
iuno bis in sabbato. decimas do omniū que pos
sideo. Et publicanus a longe stans. nolebat nec

Ben. kupferstichkabinett
78 A 2

f. 55v

Tobm In
abe difcindu
fuf
Iquis
dilexit
nie fermaon
meum feruabu

Bln. Kupferstichkabinett

Cod. 78 A 2

f. 48r

Blu. (DDR) Fragm. 40

uersatur indubio quo se uertat
instabilis fortune condicio. uel ad
quos labores miseros pertrahat
homines. Cum autem nr obtutus
euenerit hoc proverbium mihi
bis poterit adimpleri. quod ore
uulgi solet dici. Propinqui sepe in
uenient nupcialem uestem. &
lugubrē. Inter im dum hec loque
retur regina. uenit abbatissa. affe
rens pallia. & illa hec accipiens.
dedit episcopo dicens. hec mune
ra. nisi sint monimenta. Et cum
hec accepisset episcopus. gracias illi
egit. & eam benedicens recessit.
Conversus autē ad circumstantes.

Nur zum persönlichen Gebrauch
Weitergabe an Dritte ist unzulässig!

47

Deutsche Staatsbibliothek Berlin/DDR
Handschriftenabteilung / Literaturarchiv

Fragm. 40
verso

Reproduktion: Deutsche Staatsbibliothek Berlin

noui. quē rēcineo, quē uidere desidero. Inquo sū qđ sū.
suscipe exitū meū dñe ihu xpē, Et hēc dicens diutissi
me dñm glorificans. & gaudens. nobis flentib; reddidit
spm. Sic quēdā senatrix maximilla. diligens pudicitiā
& castitatē. & sēctatē. cū reuerentia colligens corpuscu
lū ēditū aromatib; optimo in loco sepeliuit. Aegeates
ū arreptus ea nocte adēmonio. de magna altitudine
se p̄cipitauit. & mortuus ē. Stratocles aū fr ei. cum
hēc audisset. nihil de eī bonis ēsangere uoluit dicens.
Quę tua f tecū p̄eant. in ēnī sufficit dns ihc. quē cog
noui p famulū eī andreā. Martyrizatus ē aū uene
rabilis sēs dī andreas. apud achaiā in ciuitate patras
sub aegeate p̄consule. sub die. II. kl dec. Regnante
dño nro ihu xpo. Cui ē honor. & glā. in sēcla sēctorū
AMEN. EXPLICIT PASSIO SCI ANDREE
APLI. INCIPIT PASSIO SCI IACOBI FRATRIS
IOHANNIS APLI ET EVANGELISTE.

IACOBVS FRATER IOHANNIS

IOHANNIS APLI. ET EVANGELISTE. OMNEM IV
deā & samariā uisitabat. ingrediens p̄sinagogas. secm
scripturas scās. ostendebat oīa quę ap phārs p̄dicta
erant. in dño nro ihu xpo esse implēta. Accidit autē
quendā hermogenē magū. ut discipulū suū philētū
nomine mitteret ad eum. Qui cū uenisset cū aliquantus

Bln. theol. lat. qo. 268, fol. 40r

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 4° 268, 40r

Bln. Theol. lat. qu. 268, fol. 111r

PLERIQVE MORTALIVM STVDIO ET GLORIAE
ſeculari inanter dedit. exinde impunabant pen
ne memoriã nominiſ ſui queſiuerunt. ſi unas clarq
uirorũ ſtilo inluſtraſſet. Quę res utiq non pennẽ
quidẽ. ſed aliquantulũ tam̃ conceptę ſpei fructũ
afferebat. quia & ſui memoriã licet incaſſũ ꝓpa
gabant. & ꝓpoſitis magnorũ uirorũ exemplis. ñ
parua ęmulatio legentib' excitabat. ſed nihil tam
adbeatã illã ꝑmanq; uitã cura haec eorũ ꝓmunt.
Quid enĩ aiũt ipſis occaſura cũ ſeclo ſcriptorũ ſuq;
gla. phus. aiũt quid poſteritas ęmolumenti tulit.
legendo hectorẽ pugnantẽ. aiũt socratẽ philo
ſophantẽ. cũ eos nonſolũ imitari ſtultitia ſit.
ſed acerrimę etiã impugnare dementia. quippe
qui humanã uitã ꝓſentibus tamũ actib' eſtimantes.
ſpes ſuas fabulis animas ſepulchris dederint. ſiquidẽ
adſolã hominũ memoriã quererẽ. nonſcribendo
aiũt pugnando. uel philophando. ſedpie ſcę reli
gioseq; uiuendo. Quin quidẽ error humanis ſti
teris traditus. imitamũ ualuit. in multos tam̃ ęmu
los uel inanis philoſophię. uel ſtultę illius uir
tutis inuenerit. Vnde ſatius mihi ꝺpere ꝓpũ
uidẽor. ſiuntã ſciſſima animi exemplo aliis uacuã futurã

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: Ms. theol. lat. 4° 268
Bl. 111r

ribile in atrio domus dęmoniū se uidere; Cui cū
ut discederet imperaret· quendā familia qui
in interiore parte eiuū morabatur arripuit·
ſęuire dentibus miser cępit· & obuios quos
cumq; laniare· Cōmota domus· familia
turbata· ppls in fugā uersus· martinus se
furenti obiecit· ac primū ei stare impe
rat· sed cū dentib; fremeret· minantiq;
ore morsū minabatur· digitos ei marti
nus in ós intulit· si habes inquit aliquid po
testatis· hos deuora; Tū uero ac sicandens fer
rū facibus accepisset· longe reductis dentib;
digitos beati uiri utrabat attingere; Et cū
fugere de obsesso corpore poenis & cruciatib
cogeretur· nec tamen ei exire pós liceret· foeda
relinquens uestigia fluxu uentris egestus est·
In terea cū demetu atq; impetu barbaroꝝ
subita cuitatē fama turbasset· dęmoni
acū ad se exhiberi iubet· imperat· ut an
uerus eet hic nuntius fateretur· Tunc
confessus est sedetim dęmones fuisse· qui
rumorē hunc ppopulū disseminassent·
ut hoc saltem mdu exillo martinus oppido
fugaretur· barbaros nihil minus quā irrup

Bln. theol. lat. qc. 268, fol. 122r

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 4° 268, 122r

cessit infirmitas· ita ꝫ confessione dñi ñ
recedens in mobilis obstitit ſſ̄ ut lętus
ulceribꝫ cgaudensq; cruciatibꝫ quę ubꝫ
int tormta risiſſ̄; Sed quā quā ista
ñ tulerit· impleuit ſ̄ iā sine cruore
martyrii· Nā quasi lle pspe ꝫ ſ̄ ernita
tis humanorū dolorū ñ ptulit passiones·
fame· uigiliis· nuditate· ieuniis· obpbriis
inuidorū· insectationibꝫ impborū· cura
pinfirmantibꝫ sollicitudine ppericli
tantibꝫ· Quo enī ille dolente ñ dolui·
quo scandalizante ñ ustus ē· quo pereun
te ñ gemuit· Praeter illa cottidiana il
lius aduersum humanę spiritalisq; ne
quitię diuersa certamina· ineo ua
riis temptationibus appatito semper
exuperat fortitudo uincendi· patientia
expectandi· equanimitas sustinendi;
Ouere ineffabilem uirtutē· pietate· miseri
cordiate· quę cottidie ſ̄ iam insciis uiris
sclo frigente frigescit· inillo tamen
usq; adfinem aucta indies pseuerauit·
Quo ego illius bono uel specialiter
fruitus sum· cum me indignū ſ̄ ñmerentē

Blu. theol. lat. qū. 268, fol. 142v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 4° 268,

142v

Blu. theol. lat. qu. 268, fol. 195r

INCIPIT VITA SCI GALLI CONFESSORIS.

Cū p̄clara scissimi uiri columbani · qui et columba
conuersatio p omnē hibernia celebris haberetur:
et uelut splendidū ignei solis iubar singulari decore
omniū inse puocaret amorē · sicut de eo priusquā nas
ceretur puisū esse · liber gestorū ipsius plenē indicat.
Infecerosq; quos fama uirtutū ei attraxerat · parentes
beati galli sedm dm religiosi · sedm selm nobiles · filiū
suū primę etatis flore nitentē · cū oblatione dño offe
rentes · illius magisterio cōmendauerunt · ut inregu
laris uitę pficeret disciplina · et int plurimos spitalis
militię sectatores · obediencie et ruoris pposita im
itaretur exempla. Dumq; bone indolis uir karo
nutriretur affectu · magno uirtutū creū augmēto.
Supna quoq; gra se pueriente tanto studio di
uinas epotauit scripturas · ut de thesauro suo no
ua pferre posset et uetera · Gramatice et ā regu
las metroruq; subtilitates capaci esequeretur in
genio. Obscura aut scripturarū tam sapienter
sere uolentib; reserauit · ut cuncti qui ei prudentia
et sermones audierant · admiratione cū laude dig
nissimā iudicarent · Quasapientiae maturitate facti
ē · ut unuersorū cōmuni cōsilio · et iussione colūba
ni abbatis · p singulos sacre pmotionis gradus as

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: mus. ther. lat. 4° 2
Bl. 195 r

cendens. inuitus sacerdotii susceptæ dignitatē.
Ergo dū sacris instaret offitiis die noctuq; p̄cib' dnm.
placaū & lacrimis. & supni inspectoris oculis placere
desiderans. puritatū & unitatē mentis. amabatur ab
omnib'. placuit uniuersis. Cūhæc ageret. &
cotidie beatus colūbanus euangelicā cupiens
assequi p̄fectionē. ut uidelicet omnib;. quę habe
bat relictis. crucē suā tollere. & nudus dnm. se
queretur. Consilio suo egit cū frib;. quorū animos
idem feruor accenderat. ut spreta p̄pinquorū & p̄
diorū dulcedine. mentis ardorē opere cōpbarent.
Ascendentes igitur nauim. uenerunt britanniā. & in
de ad galliās transfretarunt. Cūq; uir di adsigibum
regē cūsius p̄uenissēt. rogatū eū rex. ut infra gallias
residere. nec eas relictis. adgentes aliās cōmigrare.
se uero spopondit. omā quę sēl pat̄ petere p̄bitu
rū. Adhęc uir di respondit. Quintā reliquim' ut
sedm euangelicā iussionē dnm. sequerem'. ñ debem'
alienas amplecti diuitias. ne forte p̄uaricatores sum'
diuini mandati. Cuius obiectioni rex ita occurrens
ait. Si crucē tollere. & xp̄m sequi desideras. uastę
heremi secretare quietē. tamū ne solo nrę diuonis
relicto. aduicinas transeas nationes. poteris eni hoc
ēsilio. & tua p̄mia cumulare. & nrę saluti p̄spicere.

Bln. theol. lat. qo. 268. fol. 195v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 4° 268,

195 v

nos inuenire donaui. Diaconus resp. Gratu habeo qd
papis pat. Et surgens cito cu inuocatione nominis dni
assumpto reciaculo perrexit ad fluiu. Cumq: illud
ingurgite mittere uoluisset. duo demones in effigie
mulieru steterunt in litore. ita nudati quasi balneu
intrare uoluissent. Et cu turpitudine sui corporis
illi obicerent. tollentes lapides iactauerunt contra
eu & dixerunt. Tu induxisti uiru istu in hanc here
mu. uiru iniquu & inuidia plenu. q; suis maleficiis
semp nos uincere cosueuit. Ille aut reuersus aduiru
di indicauit illi que uiderat & audierat. Flectens u di
bellator: pariter cu diacono pstrauit se. & huius uer
bis dim depcatus e. Dns omnis ineffabilis bonitas. in cla
mabilis maiestas. secdm miscdiam tua n mea merita secdm
audiu placido has suscipe pces. Iube hos demones
hunc locu deserere. ut sit scificatus in honore nomi
nis tui. Surgentes aboratione. uenerunt ad gurgite.
Et cinuo demones in fuga cuersi. erunt p decursu
fluuioli. cont pximu montem. Sed u gallus dix illis. Papio
uob fantasmata. p immense trinitatis potentia. in hunc
locu deserentes. in montes desertos cats. & huc reuer
tendi ulteriis n habeatis fiducia. Unde inicientes
ingurgite rac. ceperunt pisces quam suolebas. Et
du pisces de maculis lim absoluunt. audiunt in summa

Ms. Theol. lat. qu. 268
81. 203 r

te uoces. quasi duarū mulierū defunctos plangen
tū. Et dicebant adinuicē. Heu qd faciem. uel quo
pgemus. peregrinus hic inter homines nos ha
bitare non sinit. Inheremo quoq; manere ni pa
uuur. Non solū aut tunc hę uoces audite s. uerū
aut post modū trib; uicib; dū ipse diaconꝰ saltū
adcapiendos accipitres intrauisset. audiuit demo
nia dequodā monte qui himilinperch dr. cla
manua. Et utrū adhuc gallus esset inheremo
seusitanua. uel si iam discesessisset.;

Igiur post discessū dęmonū. dū fideles illi here
mi dilectores. uallem lustrarent. uidentes flu
uiolus duos. inter multa desiderabilia. siluam
speciosā montes pgirū. planitiē in medio. pbu
uerunt locū adedificandā cellā optimū ee. Et
recordatus uir sēs sententię quā iacob post uisio
nē scalę. & angelorū ascendentiū & descendentiū
pea pulit dixit. Vere dns ē in loco isto. Erat
autē usq; ad illud tempus in eode ualle. plurima
serpentū multitudo. Porro ex illa die tam ple
nū absessere. ut postea ibi ni comparerent. Con
gruit hoc miraculū cū priorib; Nam diabolo
inde expulso. dignū erat ut animal pqd ho
minē deceperat. habitationi incederet scitatis.

Bln. theol. lat. qu. 268, fol. 203v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 4° 268,

2030

cer uellem abicere. beatus gallus uirtutis quã in dño sibi habebat ~~sibi~~ cẽsciis. iussit eos ab opere disiungere. & domũ ad ꝓcipiendã secũ refectionẽ. quã dñs ꝓparauit intrare. Quib' sedm iussionẽ ei' faciemb'. benedictũ panẽ manu sua porrexit. Post prandiũ aũ cũ oms parẽt opus repeterent imꝑfectũ. inuenerẽt tabulã quã ppt sub prẽsumptiõe pridẽ abicere uoluer. ceteris omib' longiorẽ. mensurã dimidii pedis. Et admiratione de eo qd' euenerat habita. lignũ qd' mirabili ert uerat modo. in loco suo parieti aptauer. Qd' ipsũ. ipsũ longo demceps tẽpore a fidelib' ex pdictũ. dño faciente dentũ doloribꝫ efficacit medebat. ꝑ antiqui cõmemorationẽ miraculi. nouis semp effectib' honorandũ. In quo facto meritorũ ei' magnitudinẽ. & orationis ei' possum' pensare uirtutẽ. quia & lignũ aridũ. ẽtra naturã increuit. auctũ ẽ. & ne uetus aboleret miraculũ. reditua signorũ attestatione semp ẽ repetitũ.

POST HEC ABBA MONASTERII. QVOD LVXOuiũ dr. nomine eustatius. que bone memorie colũbanus eidẽ loco ꝓfecit. abbui' exilio ume. ad supnã patriã cõmigrauit. Frs g in eodẽ cenobio ẽstitit. exiliũ inier. ut uenerabilẽ gallũ

Bln. theol. lat. qu. 268, f. 214v

le Reproduktion ist nur nach schriftlicher
nehmigung erlaubt; Reproduktionen für
nmerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

editline:
**rlin (West), Staatsbibliothek Preußischer
turbesitz, Handschriftenabteilung**
o:

natur: Mus. theor. lab. 4° 268,
214 v

Blu. Theol. lat. qᵗ. 268, fol. 220ʳ

mirabilia quę postmodu ꝓmeritis ei⁹ dñs ostendit.
Primo uidelicꝫ ea quę priorū a nos scripto plau
sꝫ retexat. Deinde quę ap̄batissimis testib⁹ inchoata.
nīa ꝯtē agoribo Kmo fre lectoris mandata sub
nectat. neqđ particulari scriptū ē. laetuosa diuisio
ne disiungat. sed potiꝰ qđ iunctū ē paritate facto
rū sit ꝯtā copulatū cōprehensione dictorū. Atq; hic
prioris libelli finis. quę ꝓmissa s̄ imineꝫ. & sequen
quę restant sine ꝓiudicio cōprehendenda reserun.

INCIPIT VITA SCI NICOLAI MIRIN
SIS AECCLESIAE EPISCOPI
[illegible]
ortus ē. cui⁹ pat̄ fuit patere urbis incola.
quę una ex nobilissimis licię puncię ciuitatib⁹
tamo quondā famosissima rutilabat. quamū &
populoso frequentabat accessu. modo peccatis ex
igentib⁹ paruissimi instar redacta oppidi. raro
incolit habitatore. In qua uero urbe adhuc
multa plebiū generosita[illegible] referta. parumes
intactuas potentū quamū honorificentia ce
lebrabant. tamo supnę patrię accensi desiderio.
magis celestis quā terrenę dignitatis gl̄am appe
tebant. Reuera enī cui cor nimiū locupletatū.
nullius honoris insignia. nulliq; sume disponere

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: Ms. theol. lat. 4° 28
Bl. 220r

Blu. theol. lat. qu. 268, fol. 235r

IN illo TEMP̄. Respondens ihs dixit.
Confiteor tibi pater dñe celi & terre. quia
abscondisti hec a sapientibus & prudentibus.
& reuelasti ea paruulis. Et ret. OM LECT FINS DĒ.
Confessio non semp penitentiam sed & gra
tiarum actionem significat. ut in psalmis
sepissime legimus. Gratias agit & exultat
in patre. quod aplis aduentus sui aperuit
sacramenta. que ignorauerunt scribe &
pharisei qui sibi sapientes uidentur: & in con
spectu suo prudentes. iustificata sapientia
a filius suus. Ubi pulchre sapientibus & pru
dentib⁹ non insipientes & hebetes. sed paruu
los idest humiles opposuit. ut probaret se tu
morem damnasse non acumen. quia hec est
clauis de qua alibi dicit. Tulistis clauem
scientie. hoc est humilitatē fidei xpi. qua
ad diuinitatis eius agnitionē puenire pote
ratis. spernentes abicere maluistis. Ita pater.
qm sic fuit placitū ante te. His dñi uerbis
exempla humilitatis accipimus. ne temere
discutere supna consilia de aliorū uocatione
aliorūue repulsione psumamus. Cum enī

STA[illegible]BIBLIOTHEK
PREUSS[illegible]KULTURBESITZ
[illegible]RLIN
Signatur: Ms. theol. lat. 4° 268
Bl. 235r

Bln. theol. lat. qo. 268 , fol. 255r

INCIPIVNT CAPITVLA DE VITA ET VIRTVTIBVS SCI & PAT RI CI.

DE INFANTIA EIVS

DE ACCEPTIONE EPISCOPATVS.

DE ORDINATIONE EIVS.

DE CONVERSATIONE MORVM.

DE OBITV EIVS.

DE SEPVLTVRA EIVS.

INCIPIT VITA EIVS DI M FELICITER.

BONE IGITVR MEMORIE VDALRICVS EXCELSA ppsapia alamannoꝝ excrdigio fis ænobilibꝰ parentib⁹ ortus. patre scilicet hupaldo. & matre dictpirch nuncupata. qui solito more lactatus. & sumo studio nutritus. quãuis statura corpusculi elegans. tali tam macilentia effectus ut nutritori bus uerecundia esse. si aliquis ignotoꝝ facie eã inspex isset. Mirantib⁹ ũ patre & matre. quare tanta tenui tate & informitate corpori soccuparet. & sepe in de cogitantib⁹. ebdomada interim xii ma ei⁹ natiuita tis. quidã ignotus clericus casu aduenies supplica bat. ut ab eis aliquantos dies in hospitiũ reciperet. Qui benigne receptus. & cũ eis in atrio dom⁹ sue hora refectionis sedens. audiebat in cubiculo infantu lũ uagientẽ. scisitabat quis aut cui⁹ esset. Prepudo re ũ macie illis nolentib⁹ indicare dixe. Si saluũ illũ

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: Ms. theol. lat. 4° 26
M. 255 R

cpſ indm̄ tota fiducia confidens· assumpto cu
riensis ecclę hardpto religioso cpō· legationē
uticos facere cepit· & ad pacis concordiā exhor
tare· & neppis qui adō illis commendatus est
adregendū· pcorū ratu duceretur· adpdtuo
nem· Vō aut̄ annuente durę amborū mentes
patris scilicet patris ottonis· & filii eius luitol
fi· depficua ammonitione & doctrina uene
randorū cpōr· immollitiā uersę pactū pacis
inter se placitauerunt· & turbine belli mitiga
to in sua cū pace redierunt· Tantis aut̄ tunc
pfatis tumultuū fatigationibus superatis· di
mauerunt se aliquod spaciū temporis· in
pace posse quiescere· Altero pcerto statim
anno· qđ est anno incarnationis dni nri ihu
xpi· nongentesimo quinquagesimo quinto tan
ta multitudo ungorū erupit· quantā tunc
temporis uiuentiū hominū nemo se antea
uidisse inmulla regione pfitebatur· & non
eorū regionē a danubio flumine usq; adni
grā siluā quę prima admontana· simul eua
tando occupauit· & cū iuquū transcendere
& alamanniā occupare· ecclām scę afrę con
cremauit· & totā puinciā a danubio usq;

Bln. theol. lat. qu. 268. fol. 271v

e Reproduktion ist nur nach schriftlicher
nehmigung erlaubt; Reproduktionen für
mmerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

editline:
**lin (West), Staatsbibliothek Preußischer
turbesitz, Handschriftenabteilung**
o:
natur: Ms. theol. lat. 4° 268,

271v

loquia habere cepissent · uniuscuiusq; ratione plenius
locutione uoluerunt terminare · Cumq; causa sci ðdalri
ci fuisse uentilanda · ille pinfirmitate tam sonora uoce
ut tota sinodus audire potuisse ratione pferre nposse ·
aduocabatur unus suus clericus nomine Gerhardus · qui
extra sinodu cu adalberone remanebat · ut peo desideriu
sui ratione · plenius locutione manifestare · Cumq; uix
pdensitate multitudinis in psentia imperatoru epiſcoporu
psens steisse · interrogabatur qd desideraret dns suus ·
quibus interrogationib multiplicatis · dix enim · nedebeo inter
rogationibus uris respondere pdno meo · nisi illo prius capien
te · Cui dixit epſ · frater bene ubi notu e desideriu meu · e
narra hoc · obsecra ut eoru cilius · pmissionib do iuuan
te expletu fiat · Tunc pfatus clericus gerhardus in psentia
omniu dixit · excellentissimi impis · religiosissimi au
stres · domini desideriu mei e relinquere sclm · secdm
regula sci benedicti · scam inire uita · in ctemplatiua
uita · die expectare obtus sui · In indumento pcerto ha
bitus exterioris · potestis uolumate cognoscere animi in
terioris · Istis · aliis rationib in uolumate domini sui in
fine deducus · terra tenus cecidit ante pedes imperatoru
· anustu · obsecrans ut peticioni domini suisecdm di
uolumate implere nedignarent · Quisimul respon
dendi inducias usq; in crastinu die postulauerunt ·

Bln. theol. lat. qu. 268, fol. 281v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 4° 268,

28 1 v

mea. Qd namq; ē ↄ testa ante ignē. nisi molle lutū. Sed
v aqua
ꝯ ex igne addūr ut solidet̄ur: Ihesus ergo humanita
tis ei⁹. uelud testa exaruit. quia ab igne passionis aduer
sitatē incorruptionis ex creuit; sed sola redemptoris nr̄i
p̄cepta sacramenta aduersā sollemnitatē. mus n̄ sufficia
unt. nisi eis quoq; ꝯbona opera iungant. Quid enī
p̄dest corpus ⁊ sanguinē illius ore p̄capere. ⁊ p̄ueris
moribꝫ; contraire. Unde bene adhuc adcomedendū sub
dit̄; ⁊ alimos panes cū lactucis agrestib; Panes quippe sine
fermēto comedit. qui recta opera sine corruptione uane
gl̄e exercēt. Qui mandata misericordie. sine admixtione
peccati exhibēt. ne p̄uerse diripiat. qđ quasi recte dis
pensat. Hoc quoq; peccati fermentū. bone fue actioni
miscuerant. quib; pphēt̄ uoce dns p̄ increpationē dice
bat. Uenite adbethel ⁊ impie agite. ⁊ itq; post pauca.
⁊ sacrificate de fermēto laudē. De fermento nāq; laudē
immolat. qui dō sacrificiū de rapina parat; Lactucę uero
agrestes. ualde amare s̄; carnes uero agni. cū lactucis ag
restib; sum edende. ut cū corpus redemptoris accipimus.
nos p̄ peccatis nr̄is inflictib; affligamus. quatenus ipsa
amaritudo p̄nitentię. abstergat amentus stomacho.
p̄uersę humorē uitę. Ubi ⁊ subdit̄; Non comedetis exco
crudū quid. nec coctū aqua. Ecce iā nos ipsa uerba hys
torię. ab intellectu hystorico repellunt. Nūqd frs kmi.

Bln. theol. lat. qu. 268, fol. 325r

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 40
268,
325 r

merabilē populi multitudinē · introduces in
uetam reprimissionis terrū filiorū isr̄l; Et
dans pacē omnib; · ita hanc uere fraternitatis
societatē solum cibire; Quisimul pperantes
Lutetiū circa dnm p̄dicantes· appulerē portū
arelatensiū ciuitatis· Et exinde quib; dū
inpartes necessariaſ put ei uisū fuerat desti
natus· idē makarius dionisius qui sedis apos
tolicae priuilegio tradente sibi beato clemē
petriapli successore uerbi diuini semina galli
cis gentibus eroganda susceperat · beatissimi
principis ap̄lor̄ et magistri sui informatus
exemplo · quiromane crudelitatis seppī ihū
xp̄i nom̄ inmersserant · quo ampliuſ apud
gallias gentilitatis feruere cognouit errorē·
illuc intrepidus et cator fidei armatus ac
cessit · aclutetiam parisiorum dño ducente
peruenit · Doctrinaque predarus· miracu
lis coruscans et uirtutum signis quę athenensiū ·

Bln. StB. theol. lat. oct. 159, f. 51r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. theol. lat.
oct. 159, 5/r

INCIPIT EPISTOLA BEATI HIER AD DAMASUM PAPAM.

BEATISSIMO PAPE DAMASO HIEROMN.
Nouũ opus me facere cogis exudere: ut pẽ exẽplaria scrip
turarũ toto orbe dispsa quasi quidã arbiter sedeã & qua
intse uariant quae similla quae cũ greca consentiant uerita
te decernam. Pius labor: sed periculosa pũ sumptio. Judica
re dece & eris ipsũ ab omnib; iudicandũ semi mutare linguam
& canescente mundũ ad initia reuocare: parum lo rũ. Quis
enĩ doctus parit uel indoctus cũ manu suo lum ad sũpserit
& a saliua quãse mel inbibrit uiderit discrepare q d lectitat. Non
stati erũpat in uoce me falsarũ. me clamans esse sacrilegũ.
quau deãli quid in uetustis libris addere mutare corri
gere? Aduersus quã in uidiã duplex causa me consolatur:
q d & tu quisũmus sãcdos ex fieri iubes. & uerũ non eẽ quod
uariat & iã maledico rũ testimonio cõprobatur. Si enĩ Lati
nis ex ẽplaribus fides ẽ adhibenda respondeam. Quib;
tot sunt ex emplaria pene quot codices. si nauũ ueritas sẽ
quaerenda de pluribus. Cur non ad greca ũ originem
reuertentes ea quae uel auctoris sint pribus maledicta uel
ap sumptoribus imperitis emẽdata puersis: uel librarius
dormitanib; aut addita aut mutata corrigimus? ne q

Bln. SB. Ham. 253, fol. 19r

iō xxxiiij
mār xviiij
VII
iō xxxv
mār xliij
mar li
luē xxi
I

quia hic ē uere saluator mundi. Post duos aut dies exiit inde
& abiit in galileā. Ipse enī ihs testimoniū phibuit. quia pro
pha & in sua patria honorē non hab&

iō xxxvi
X

C ū ergo uenisset in galileā. excoeperē eū galilei. cū omnia
uidissent quae fecerat hierosolimis in die festo. & ipsi enī uene
rant ad diē festū. Uenit ergo rursū in chana galilee ubi fecit
aquā uinū. Et erat quidā regulus. cuius filius infirmabatur

iō xxxvii
mār lxviij
luē lxv
III

capharnaū. Hic cū audisset. quia ihs aduenit a iudea in galileā.
abiit ad eū & rogabat eū ut descenderet. & sanaret filium eius.
Incipiebat enī mori. Dixit ergo ihs ad eū. Nisi signa & prodi
gia uideritis. non creditis. Dicit ad eū regulus. Domine descende
prius quā moriatur filius meus. Dicit ihs. Uade. filius tuus
uiuit. Credidit homo sermoni quē dixit ihs. & ibat.
Iā aut eo descendente. servi occurrerunt ei. & nunciauerunt
dicentes. quia filius eius uiuit. Interrogabat ergo horam
abeis. in qua melius habuerit. & dixerunt ei. Quia heri hora
septima. reliquit eū febris. Cognouit ergo pater. quia illa
hora erat in qua dixit ihs. filius tuus uiuit. & credidit ipse &
domus eius tota. Hoc rursū secundum signum fecit ihs cū uenisset &

V

iō xxxviii
mār lxx
mar xxx
luē xxxvii
I

audaea in galileā. Post haec erat dies festus iudaeorū
& ascendit ihs hierosolimā. Est aut hierosolimis proba
tica piscina. quae cognominatur hebraice bethsaida

Bln. SB. Ham. 253, f. 163v

Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline: **Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung**
Signatur: Ms. Ham. 253
Blatt: 163v

anns erat

Ab incarnatione dñi octingen
tesimus octauus cū dispone
tis oīa dītatis miseratio nr̄is
pspiciens necessitatibus. obhoc
preciosissimi QUIRINI mar
tyris beatissimo nos ditauit
corpore. ob hoc etiā collegar̄ū
ipsius reliquias nobis contulit
sua dignatione. ut qm̄ nulla
roboramur auctoritate meri
torum. eis intervenientibus

Bln. theol. lat. qo. 201, f. 45v

Signatur: Ms. theol. lat. qu. 201,
fol. 45v

Hę sunt reliquię. in sermo nouo rogationu oy
de ligno dñi. de sepulcro dñi. de presepio dñi. de uestimto
sčę marie. de barba & catena sči petri. de sandaliis sči
andree apli. de corporibus sčoꝝ aplor. Jacobi. Bartholomei.
& Jude. de corporibus sčoꝝ martirū. Sixti. Cornelii & Cipani.
Apollinaris. Hermetis. Paneratii. Marcellini & petri.
Ypoliti. Sebastiani. Viti. Leodegarii. Blasii. Cosme & dami
ani. de sčis Innocentib. de sanguine sči Stephani pthomartis.
de corpore sči Stephani pp & mrīs. de capillis sči Lanberti mrīs.
de sčo Asilulpho mre. de reliquiis sčoꝝ confessorū. Remigii.
Remacli. Germani. Maximini. Basilii. Medardi. Huberti.
de reliquiis scārū virginū. Agathę. Lucię. Gertrudis. Aldegundis. de uestimto sčę marie magdalenę. & de capillis eiděm.
de sepulcro Lazari. de cratecula sči laurentii. de corporib sčoꝝ
mrūm Quirini & Justi. & Georgii. atq; Mauricii. & aliorū
plimoꝝ sčoꝝ. quoꝝ nōa nob sūt incognita.
In magnis cassis hę habentur reliquię. de cruce beati andreę apli.
de brachio sčę marię magdalene. de tb regib. Reliquię sčoꝝ mrūm.
Nabori. felicis. & sčoꝝ confessorū. trudonis. & eucherii. & sči
Liebti mrīs.

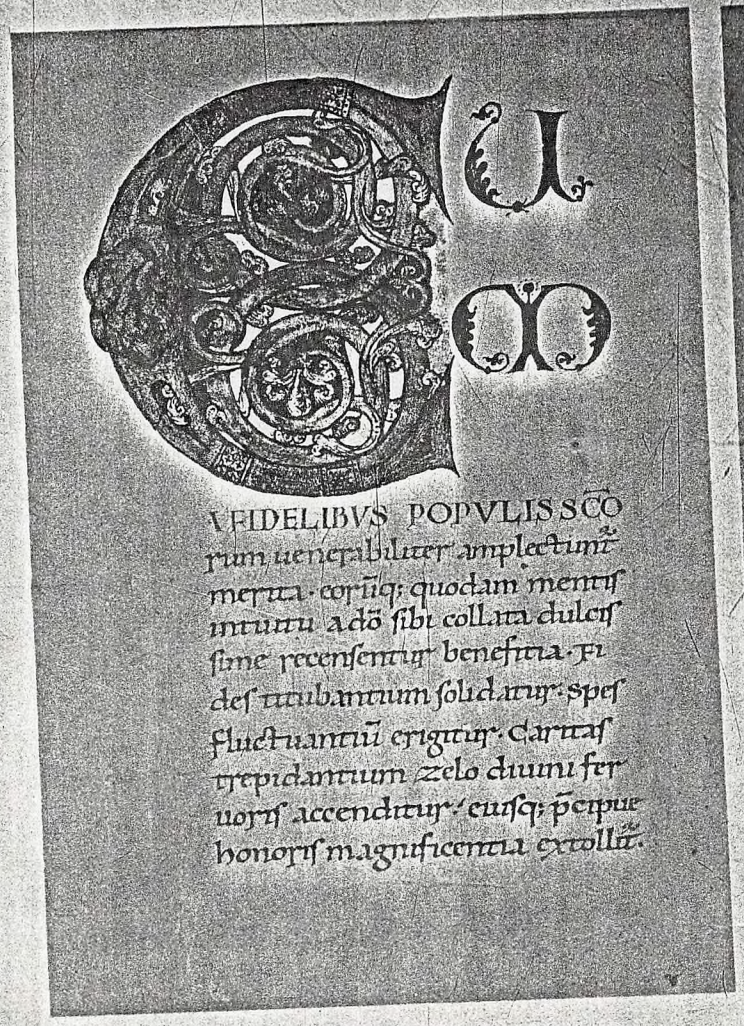
Ex
Bibliotheca Regia
Berolinensi.

Bln. StB. theol. lat. qu. 201, fol. 102v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt;
Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline: **Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin -
Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung**

Signatur: Ms. theol. lat. qu. 201
Blatt: 102v

VIDELIBVS POPVLIS SCO
rum uenerabiliter amplectim̃
merita · corq; quodam mentis
intuitu adō sibi collata dulcis
sime recensentur beneficia · Fi
des turbantium solidatur · spes
fluctuantiū erigitur · Caritas
trepidantium zelo diuini fer
uoris accenditur · cuiusq; perpue
honoris magnificentia extollit̃.

Abb. 6 Aus Ms. Berlin theol. lat. quart 201.
Bl. 28v Initiale C

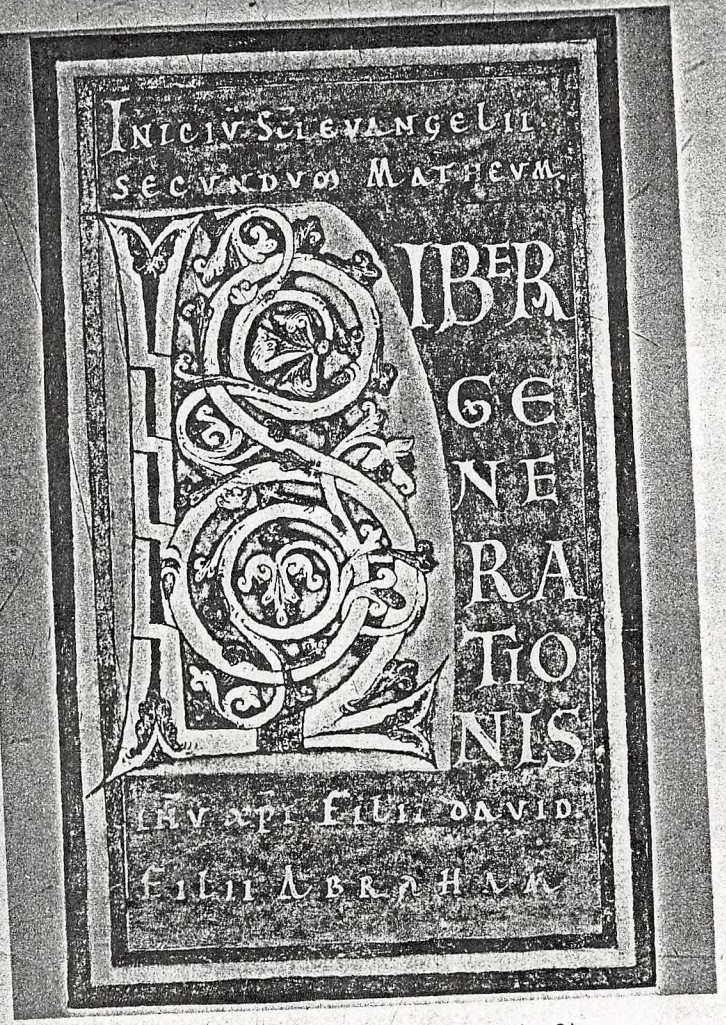

Abb. 7 Aus Ms. Upsala C. 83. Bl. 18r
Anfang des Matthaeusevangeliums

A. Boeckler, Corveyer Buchmalerei unter Einwirkg Wibalds v. Stablo, in:
Westfäl. Studien ... Alois Bömer zum 60. Geb. gewidmet (1928) 166.6

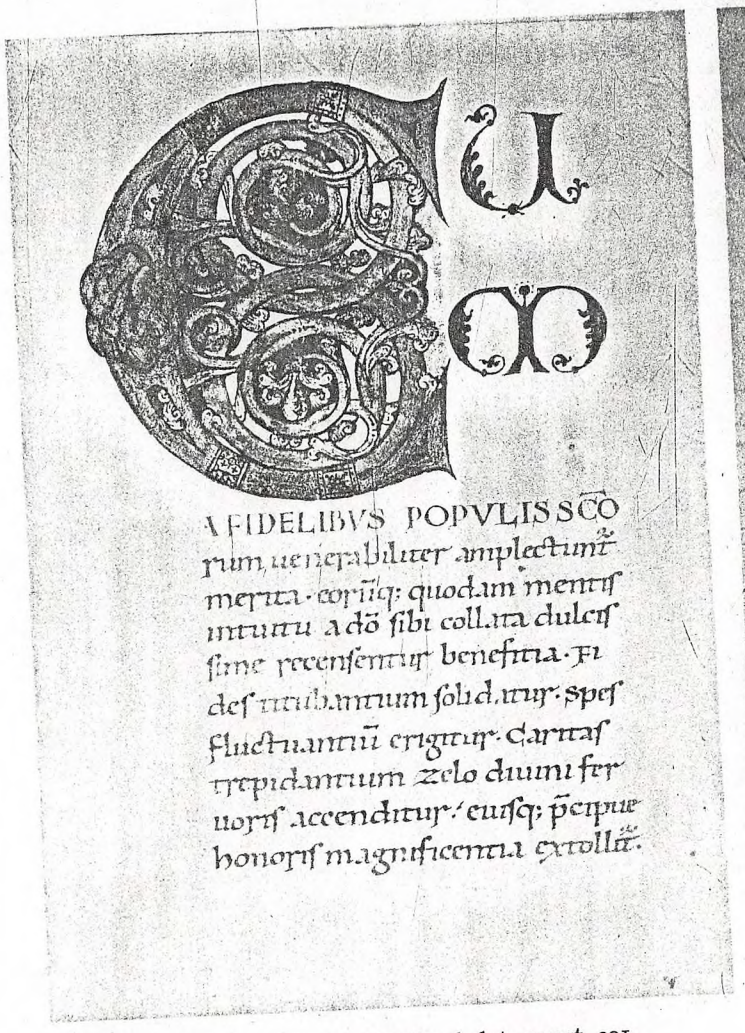

Abb. 6 Aus Ms. Berlin theol. lat. quart 201.
Bl. 28v Initiale C

Abb. 7 Aus Ms. Upsala C. 83. Bl. 18r
Anfang des Matthaeusevangeliums

diu coniugatus ꝑ singula loca ut ubi maneant et
sine causa & sine aliqua culpa non fiant eiecti.
Fugitiui uero serui. et latrones redeant ad ꝓpria loca.

DE HIS QUI BENEFICIA HABENT REGALIA.

XVIIII Auditum habemus qualiter comites & alii homines qui nra beneficia habere uidentur. comparant sibi ꝓpriet̃ de ipso nro beneficio et faciunt seruire adipsas ꝓprietates seruientes de nro beneficio. et curtes nrae remanent deserte & inali quibus locis ipsi uicinantes multa mala patiuntur.

DE HIS QUI FRAUDEM FACIUNT IN RECALIBUS BENEFICIIS.

X Audiuimus quod aliqui reddant beneficium nrm adalios homines inꝓpriet̃ & inipso placito dato precio comparant ipsas rés iterum sibi inalodem quod omnino cauendum ÷ quia qui hoc faciunt non bene custodiunt fidem quam nobis ꝓmissam habent. & ne forte inaliqua infidelitate inueniantur quia qui hoc faciunt peorum uoluntatem adaures nras talia opera illorum ꝓnper ueniunt. DE HIS QUI PROPT̃ PROPRIA IUSTICIA DILATANDAM FUGANTUR.

Sunt & alii qui iusticiam legibus recipere debent & intantum fiunt inquibus dam locis fatigati. usq.

Bln. lat. qu. 931, f. 51r

Ben. lat. qu. 931, fol. 51r

semper iuste iudicent. Pupillos vō & uiduarū & cete
rorum pauperū adiutores ac defensores & sce ecclesie
vel seruos illius honoratores iuxta vrām possibilitatē
situs illos quoq; quitemeritate & uilentia infurta &
latrocinia siue rapinis communem pacem populi per
turbare moliunt vrō studio & correctione sicut decet
conpescere. & si aliqua persona in aliquo uob impedi
mento fuerit. quinea quę dicimus facere non ualeatis.
nobis adtempus illud notū fiat. vt nra auctoritate
ad iuri ministerium vrm digne adimplere possitis.

DE ADMONITIONE AD LAICOS PRO HO NORE ECCLESIASTICO CONSERUANDO

VIII. Omnes uō laycos monemus ut honorē ecclesiasticū conser
uent & dignā uenerationē epis & di sacerdotibus exhi
beant & ad eorū p̄dicationē cū suus deuote occurrant.
& ieunia ab illis communit indicta reuerenter con
seruent. & suos obseruare doceant. & conpellant.
vt & iam dies dominicus sicut decet honorent & colat.
oms studeant. & ut liberius fieri possit. mercata &
placita a comitibus sicut sepe admonitū fuit illo die plebeant.

DE ADMONITIONE AD ABBATES ET LAI COS. PRO MONASTERIIS EX REGALI LARGITATE SIBI COMMISSIS.

VIIII. Abbatibus quoq; & laicis specialit iubemus ut inmonas

Bleu. lat. q. 931, fol. 33r

tibus· eius intercessionibus liberem· P·

Oblatis q̄s dñe placare muneribꝰ· Sꝯ·
& intercedente beato ualentino mar
tyre tuo· a cunctis nos defende peri
culis· P· dñm nr̄m· AD COMMUNIONĒ·

Sit nobis dñe reparatio mentis & cor
poris caeleste mysterium· ut cuius
exsequimur actionem· sentiamus ef
fectum· P· dñm nr̄m·

INNAT· S· M· VALENTINI· VITALIS· ALIORQ·

TUORUM NOS DNĪ QS PRICIBUS
tuere scōrum· ut festa martyrum
tuorum· ualentini· vitalis· feliculae·
& zenonis sine cessatione uenerantes·
& fideli muniamur auxilio· & magni
fico proficiamus exemplo· P· d̄· Sꝯ·

Ad martyrum tuorum dñe festa ue
nientes· cum muneribus nomini tuo
dicatis nr̄a offerimus uota· praesta q̄s·
ut illis reuerentiam deferentes· nobis

Nur zum persönlichen Gebrauch
Weitergabe an Dritte ist unzulässig!

Deutsche Staatsbibliothek Berlin/DDR
Handschriftenabt. / Literaturarchiv

Ms. Theol. Lat. fol. 2
f. 315

Aufnahme: Deutsche Staatsbibliothek Berlin
Honorarpflichtig

tas· huic mundo edidit saluatorem·
Sed & memoriam uenerantes eiusde
gloriosae semper uirginis MARIAE·
genitricis eiusdem oī & dñi nr̄i ihū
xp̄i· Sed & beatorum· AD COM̄·

DA nobis qs̄ oñe dñe nr̄e· VT qui nati
uitatem oñi nostri IHV xp̄i nos
frequentare gaudemus· dignis con
uersationibus ad eius mereamur
pertinere consortium· Qui tecum· u·

PRAESTA qs̄ oñe dñe nr̄e· ALIA·
ut familia tua quae filii tui oñi nr̄i
ihu xp̄i est aduentu saluata· eius
etiam perpetua sit redemptione se
cura· P· eundem oñm nr̄m·

OMNE PRIMO AD·S· ANASTASIA·
A qs̄ omps̄ ds̄· ut qui no
ua incarnati uerbi tui luce p
fundam̄· hoc in nr̄o resplendeat opere
quod per fidem fulget in mente· P·e·

Nur zum persönlichen Gebrauch
Weitergabe an Dritte ist unzulässig!

Deutsche Staatsbibliothek Berlin/DDR
Handschriftenabt. / Literaturarchiv
Ms. Theol. Lat. 2° 2
f. 115

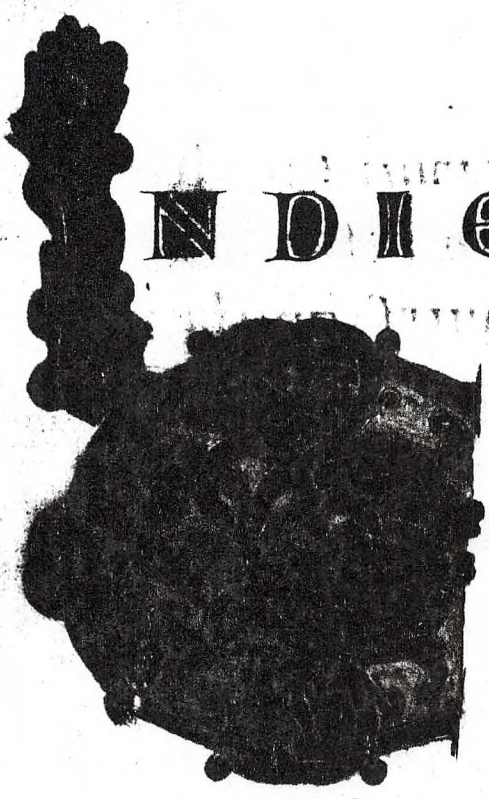
Honorarpflichtig
Aufnahme: Deutsche Staatsbibliothek Berlin

NDIE NATA
LIS DNI STATIO
ADSCM PETRUM
ONCEDE
QS OMPS DS VT
nos unigeniti tui no
ua per carnem na
tuitas liberet quos sub peccati iu
go uetusta seruitus tenet P e SECR
Oblata one munera noua unigeniti
tui natiuitate sca̅ifica nosque a pec
catorum nostrorum maculis emun
da P eundem onm PRAEFATIO
VSque aeterne os Qua per
incarnati uerbi mysterium noua
mentis nostrae oculis lux tuae cla
ritatis infulsit Ut dum uisibiliter
om cognoscamus per hunc inuisi

Bln. theol. lat. fol. 2, fol. 13r

Chorin 2, 3, 21, 10

INDIGNATA
LIS DNI·STATIO
ADSCM PETRUM·

CONCEDE
QS OMPS DS·VT
nos unigenitu tui no
ua per carnem na
tuitas liberet· quos sub peccati iu
go· uetusta seruitus· tenet P·E·SICR·
Oblata one munera· noua unigenitu
tui natiuitate scifica· nosque a pec
catorum nostrorum maculis emun
da· P eundem onm· PRAEFATIO·
GG Vsque aeterne os· Q ua per
incarnati uerbi mysterium· noua
mentis nostrae oculis lux tuae cla
ritatis infulsit· ut dum uisibiliter
om cognoscamus· per hunc ininu

Bln theol. lat. fol. 2, fol. 13r

Chroust 2, 3, 21, 10

omnium · Sed sub tutoribus & actori
bus est · usq; ad praefinitum tempus a
patre · Ita & nos cum essemus parvuli ·
sub elementis mundi eramus seruien
tes · At ubi venit plenitudo temporis ·
misit dñs filium suum · natum ex mulie
re · factum sub lege · vt eos qui sub lege
erant redimeret · vt adoptionem filio
rum reciperemus · Quoniam autem
estis filii dei · misit dñs spm filii sui in cor
da nra · clamantem · abba pater · Ita q̄.
iam non est seruus · sed filius · Quodsi
filius · et heres per dm ·

EPISTOLA AD ROMANOS

R S ·

SCIMUS QUONIAM QUE CU
Q; LEX LOQUITUR · HIS QUI
in lege sunt loquitur · Vt omne
os obstruatur · & subditus fiat omnis

Ber. theol. lat. qu. 1, fol. 13r

HIRODIS REX MANUS · VT AFFLIGI
ret quosdam de ecclesia · Occidit autem iaco
bum · fratrem Iohannis gladio · Videns autē
quia placeret iudeis · apposuit apprehende
re & petrum · Erant autem dies azimorum ·
Quem cum apprehendisset · misit in carce
rem · Tradens q quatuor quaternionibus
militum custodiendum · uolens post pascha
p ducere eum populo · Et petrus quidem ·
seruabatur in carcere · Oratio autem fiebat
sine intermissione ab ecclesia · ad deum pro
eo · Cum autem productur⁹ eum esset he
rodes · In ipsa nocte erat petrus dormiens in

Ber. theol. lat. qu. 1, fol. 189r

sunt quę coinquinant hominem· Siquis
habet aurs audiendi audiat· Ecum in
introisset indomum a turba interroga
bant eū discipuli eius parabolam· Et ait il
lis· Sic & uos imprudentes estis· Non intellr
gitis quia omne extrinsecus introiens in ho
minem non potest eum communicare q̄a
non intrоit in cor· eius· sed in uentrem· &
in secessum exit purgans oms escas· Dice
bat aut· Quō quę de homine exeunt· illa
communicant hominem· Ab intus enim
de corde hominum· cogitationes male
p̄cedunt· Adulteria· fornicationes·
homicidia· furta· auaritia· nequitię·
dolus· impudicitia· oculus malus·
blasphemiae· superbia· stultitia·
Omnia hacc mala ab intus pro
cedunt· et communicant homi
nem·

Bln. theol. lat. qu. 3

PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: N. f. l. qu. 3
21r

Theol. lat qu. 3

FERIA·V· SECUN
DUM IOHANNEM Init:
MARIA STA

bat ad monumentum
foris ploranſ· Dum ergo fleret inclina
uit ſe· et proſpexit in monumentum·
Et uidit duos angelos in albis ſedentes·
unum ad caput· et unum ad pedes· ubi
poſitū fuerat corpus ihū· Dicunt ei illi·
Mulier quid ploraſ· Dicit eis· Quia tu
lerunt dominum meum· & neſcio ubi
poſuerunt eum· Haec cum dixiſſet·
conuerſa eſt retroſum· & uidit ihm
ſtantem· & non ſciebat quia ihc eſt·
Dicit ei ihc· Mulier· quid ploraſ·
quem queriſ· Illa exiſtimans quia or
tulanus eſſet· dicit ei· Dne· ſi tu ſuſtuliſ
ti eum· dicito mihi ubi poſuiſti eum·
& ego eum tollam· Dicit ei ihc· Maria·

Bln. theol. lat. qu. 3, f. 110v

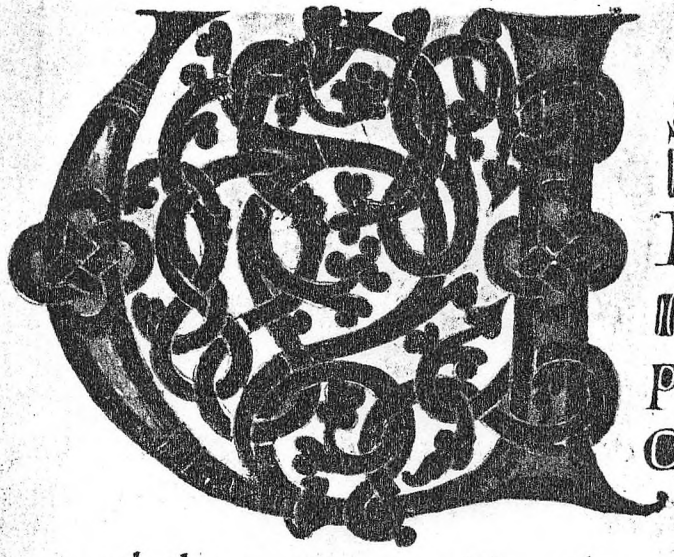
STAATSBIBLIOTHEK
Sign.: n.t.l.qu. 3
110 v

Theol. lat. qu. 3

c)

3

nonuiſ· hoc autem dixit· ſignificans
qua morte clarificaturus eſſet dm·

INNATALI
AVTORVM·
SCĒ MATHEV·
INILLOT·
ENIT
IHS IN
PARTES
CESA
REAE

philippi· et interrogabat diſcipuloſ
ſuoſ· dicens· Quem dicunt homines eſſe
filium hominiſ· At illi dixerunt· Alii
iohannem baptiſtam· alii autem heliam·
alii uero hieremiam· aut unum expro
phetaſ· Dicit illiſ ihſ· Uos autem quem
me eſſe dicitiſ· Reſpondens ſimon pe
truſ dixit· Tuſ xpc filiuſ di uiui· Re

b) BL. 3ʳ, c) BL. 209ᵛ.

Ber. Hist. Lat. qu. #3

Chronik 2, 3, 22, 2

Ges. theol. lat. qo. 11, fol. 144r, 224r
Chrons. 2,3,22, 1 c + d

Aurea spes patrie specimen pietatis opime •
Salue crux nostra crucis cepta adire uiclus

Munera parua mihi haud quaquam dona uotis
Ecclie matris accipe nunc nila tis

Nostribi primitie que quondam lacte refouit
Terre algentem pauit et esurie. Aurea
Ia q; uiri sup effectu fert huic triumphar
Cuius pfectu splendida nota gerit
Oli te genibus carum nutrium alumn
Nec usuya suu nobile psidiu Salue
Q uisq; pus baculi paruu modo pmiserit
Nec te pastore gauder ad ee sibi
Ecce sinu pandit te suscepta fouebit
Infigens labus oscula casta tuis Aurea
Amplexuq; amat uenerat honorat obubrat
Gaudet habere suu pontificale caput.
Hinc rogo ppendas q3 materale rependas
Hassibi pelde uices ut pietate colas Salue.

a)

42

Perso sole chaos ingruit horridum
Lucem redde tuis christe fidelibus.
Quam uis innumero sydere regiam
Lunarique polum lampade pinxeris.
Incussu silicis lumina nostra men.
Monstras saxigeno semine querere.
Nec nesciret homo spem sibi luminis.
Inxpicti solido corpore conditam.
Qui dici stabilem sic uoluit petram.
Nostri signiculis unde genus uenit
Nos festus trahimus per pia gaudia.
Noctem concilius uotaque prospera
Certatim uigili congerimus prece

Bibl. Theol. lat. qu. 11, fol. 42r, 202v

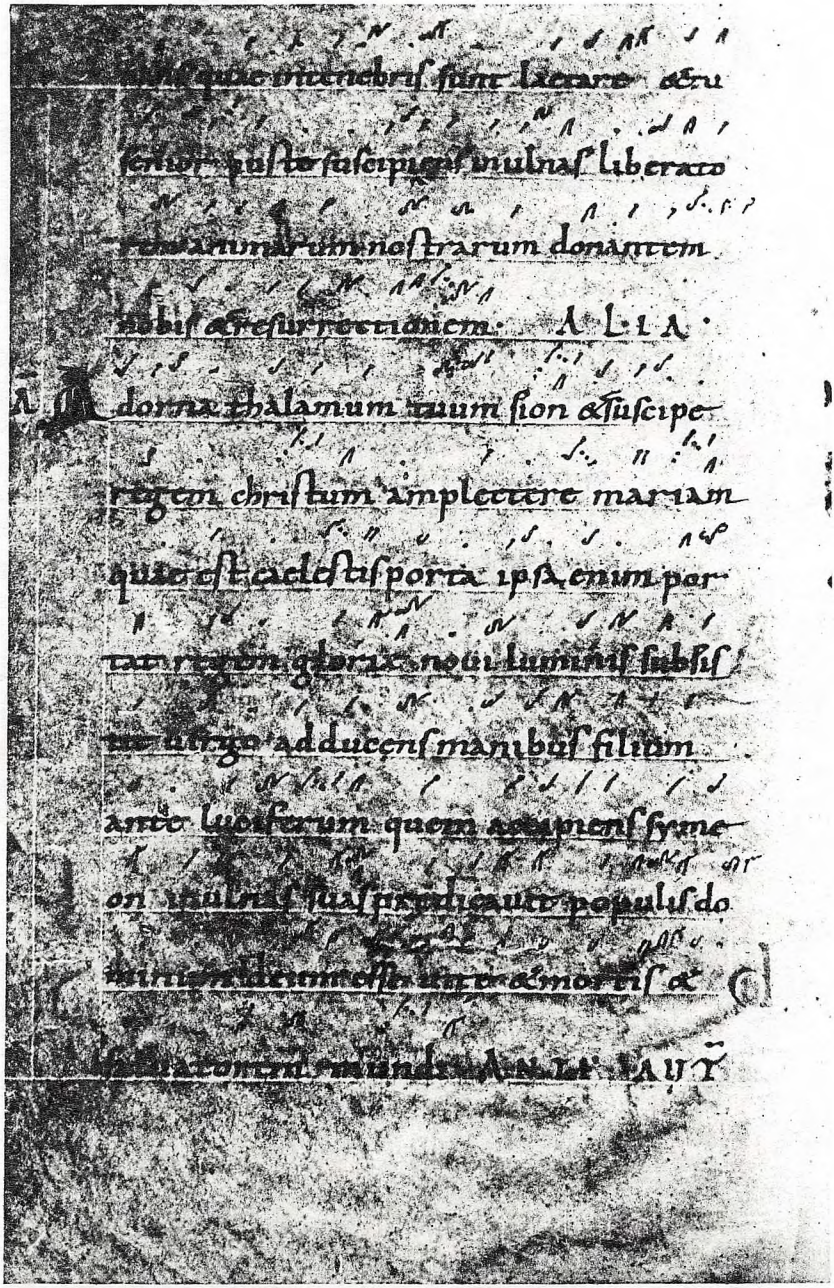
Clm 23, 2, 3, 22, 1 a + b

b)

sed numquam inter corrumpend-
Patris iosiae adimpleuit
te religiositas.
Summi etiam patriarchae
te fides totam possedit patris tui
Sed quid nos istos recensem heroas
Cum tuus natus omnis praecellat illos
atque cunctos per orbem.
Nos hac die tibi gregatos serua
uirgo in lucem mundi quae pdisti
Partura caelorum lumen.

VNDE SUPRA
PUELLA TURBATA
CCESOLEMNIS
DIEI canamus festa
Quae seculo peccesit
gemma potens
et nobilis maria.

PL. 109

BERLIN, BIBLIOTHÈQUE ROYALE, THÉOL. LAT. N° 11.

TROPAIRE, F° 10V. ENTRE 1024 ET 1033.

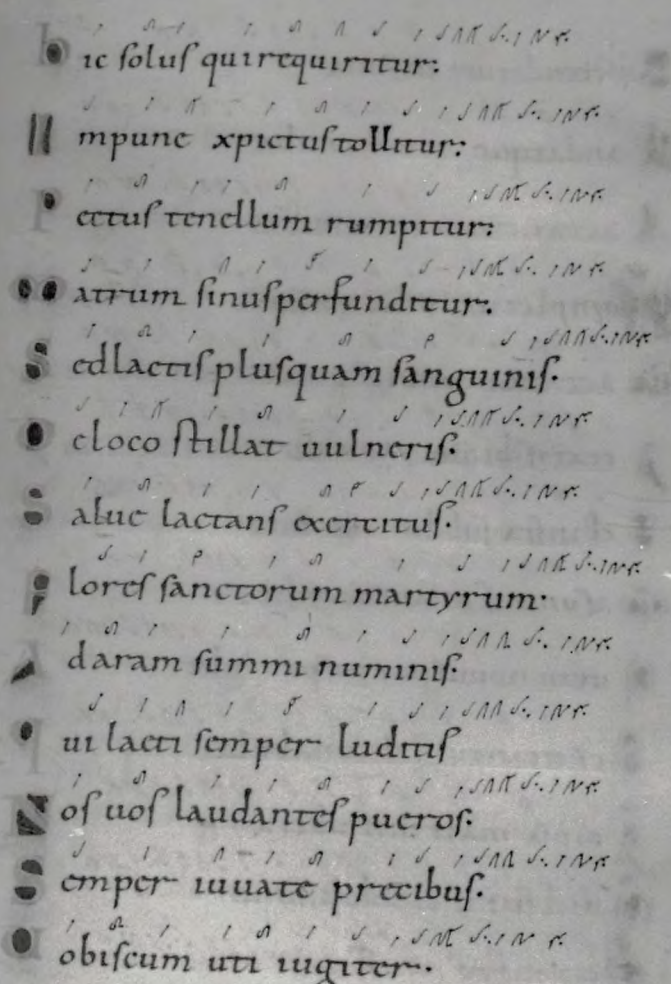
LLIENS. SIGNES ROMANIENS.

Pal. Mus. 3

Quo adhuc
iuuenculus esse(m) & me
lodiae longissime sepis
memoriae commendate in
stabile corcolum au fugeres.
Coepi tacitus mecum uoluere
quo nam modo eas potuerim
colligare. Interim contigit
ut presbiter quidam degime
dia nuper anortmannis
uastata ueniret adnos anti
phonarium suum deferens
secum. in quo aliqui uersus
ad sequentias erant modu
lati. sed iam tunc nimium
uitiati. Quorum ut uisu
delectatus. tta sum gustu
amaricatus. Adoimitatio

Ben.
Theol. lat. qu. 11
fol. 145 r

ic ſoluſ quirtquirritur:
mpunc xpictuſ tollitur:
ettuſ tenellum rumpitur:
atrum ſinuſ perfundtur:
edlactis pluſquam ſanguinis:
cloco ſtillat uulneris:
aluc lactanſ exercituſ:
lores ſanctorum martyrum:
daram ſummi numinis:
ui lacti ſemper ludtis
oſ uos laudantes pueros:
emper iuuate precibus:
obiſcum uti iugiter:

Bln. theol. lat. qu. 11, f. 117v

Bln.

Ther. lat. qc. 11

fol. 117 v

ALLE VIA.

℣ Surrexit pas tor bonus qui po suit
a nimam suam pro
ouibus suis et pro suo gre ge
mo ri dignatus est.

℟ Dixit dominus mulieri chananee non est
bonum sumere panem filio rum et mittere canibus
ad manducandum. ℣ Ait illa di xit etiam
domine nam et catelli edunt de micis que ca
dunt de mensa dominorum su orum. ℣ Ait illi
ie su o mulier magna est fides tua
fiat ti bi sicut pe ti.

Bibl. theol. lat. qu. 15, f. 192v

Signature : 17 e qu 15
192 v

S emptternae trinitati laus salus & gloria·
Q uae creauit quae redemit quęque nos illuminat·

IN SABBATO SCŌ·VERSVS PRV
DENTII HISPANIENSIS·AD DEFF
RENDŪ NOVUM LVMEN·

Inuentor rutili dux bone luminis
Qui certis uicibus tempora diuidis:
Merso sole chaos ingruit horridum·
Lumen redde tuis xp̄e fidelibus·
Quamuis innumero sydere regiam
Lunarique polum lampade pinxeris
Ineussu silicis lumina nostra men
Monstras saxigeno semine quaerere·
Ne nescira homo spem sibi luminis

Bln. theol. lat. qu. 15. f. 114v

STA...
...
BERLIN
Signatur: Π + Lgm 15
1142

DOM. I. POST OCT. PENTECOSTES. 194

DOMINE

TVA MISERICORDIA

speraui exultauit cor meum in salutari

tuo cantabo domino qui bona tribuit

michi. ℣ Vsquequo domine obliuisceris

me in finem usquequo auertis faciem tu

am a me. ℣ Vsquequo exaltabitur inimi

cus mes super me respice & exaudi me

domine deus meus

RG Ego dixi domine miserere mei sa

na animam meam quoniam peccaui tibi

V B eatus qui intellegit super e ge

num & pauperem in die ma la

Bln. theol. lat. qu. 15, f. 194r

STAATSBIBL... ...SS.
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Sig.: Nl 2 q 15
194 r

instituit. Sicut legitur Ingressus pontificū romanorꝝ
Cum ad eius usq; tempꝰa ante sacrificium lectio una
apti tantum & euangelium legeretur. Laudes autē
quae sequuntur: idest. KYRIE ELEYSON. Et XPE ELE
YSON. a grecorum usu sumptae creduntur: Quia &
grata uerba. & ea ipsa greca sepius in suis temporibus missis.
Ymnū autem angelorum. In quo pauca uerba quae ab
angelis circa natiuitatē dominicam In laude displa
sequentes sci patres ad communionem sce & indiuidue
trinitatis laudationem. dulcissimas & congruentissimas
dictiones addiderūt. Vt sicut eius principium a celestib⁹
ordinatū est ministris. Ita etiam tota eius series. diui
nis plena esset ministeriis. Illum unquam ymnū ante
sacrificium dici Thelesphorus. VIIII romanorꝝ pp̄s
constituit. Vt adtante modulationis celebrationem
congregatorum animi. anglice modulationis dul
cedine mulcerentur: Sed in hoc loco quaeri potest
si idem ymnus huius pape temporib⁹. ante sacrifi

Bln. theol. lat. qu. 325

fol. 90v

oculos ſuſpectum habere · Ac vitaeſue
omni opa cuſtodire · In omni loco dñi ſe
reſpicere ꝑ certo ſcire · Cogitationeſ ma
las cordiſuo aduenientes ꝓtinus adxpm alli
dere · & ſeniſpitali patefacere · Oſſium
amalo ꝑ prauo eloqo cuſtodire · Multum
loq ñamare · Verba vana aut riſui apta
ñloq riſum multum aut exceſſum non
amare · Lectiones ſcas libenter audire ·
O ratiōni frequenter incūbere · Mala ſua
ꝑterita cū lacrimis & gemitu · cotidie in
oratione dō confiteri · deipſis malis · decete
ro emendare · Deſideria carnis ñ ꝑficere ·
V oluntatē ꝓpriam odiſſe · Preceptis ſacer
dotis · & ꝓceptoris in omnib⁹ oboedire ·
& iamſi ipſe aliter qd̄ abſit agat · Memores
illud dominicū ꝑceptū · que dicunt facite

Bibl. theol. lat. qu. 325

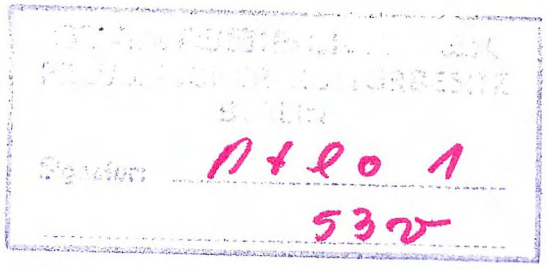
fol. 64v

Ne nos liuor edax doemonis ob
ruat. Demergat uel in inferos.
Ut cū inflammiuoma nube reuer
teris. Occulta hominum pande
re iudicans. Non des supplicia
horrida noxiis. Sed iustis bona
P R E M I A.
Praesta hoc genitor optime ma
xime. Hoc tu nate dī & bone
spūs. Regnans perpetuo fulgida
trinitas. Per cuncta pie secla. Am̄.

AD COMPLETORIUM.

HŪ NOSTRA REDEMPTIO.
Amor & desiderium dōs.

Bln. theol. lat. oct. 1, f. 53v

Signatur: Atlo 1
530

timorque & ira pectus incaliginem
Vertere · nescit uigil · anne somnio ·
Miratur herens · quod sit ostentigenus ·
Formido franget · armat indignatio ·
Necum domare · mentis effrenae potest ·
Nec quo furoris tela uertat · inuenit ·
Postremo medicum seuus insontem tubo ·
Reum citari · nundinatum hunc arguit ·
Mercede certa pactus · ut colludere ·
Aut ferrum inoret · lagenis · derrectum ·
Versasse frustra · seu recunsisti cubo ·
Aut arte quadam · vulnus illa tum breue ·
Quod saucia ta parte · linguam ledere ·
Neruos nec omnes usq · quaq · abscidere ·
Manere saluam uocis armoniam probae ·
Non posse inani concauo uerba exprimi
Quae concrepare · lingua moderatrix facit ·
Ito ut resultet spūs uacuo specu
Echo · recedat inde non oratio ·
Verum refutat medicus hanc calumniam ·
Scrutatur e uel tu nunc latebras faucium ·
Intraq · dentes curiosum pollicem

Bln. StB. Hamilton 542, f. 69v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Ham. 542
Bl. 69v

H ucxpō comitanteueni; date uincula demam
C apuuis gregibus. mānicas deponite. longo
T ritas seruitio matrum iuuenumque caterue;
D ediscat seruire senex. laris exul auiti.
D iscat & ad patrium limen. genitrice reuersa.
I n genuum se nosse puer. ; timor omnis abesto.
V icimus. exultare libet; quid tale repulso
P oenorum quondam duce coniugi; ille pererrat
P ost quam perculerat. tremefacta repagula portae.
B aianis resolutus aquis. duriſſima luxu
R obora destituit. ferrum que libidine fregit;
A tnoster stulicho. con gressus comminus. ipsa
E xacie. ferrata uirum dare terga coegit;
H icxpc̄ nobis dn̄s affuit. & mera uirtus.;
I llic lasciuum. campania feruliſ. hostem.
D ilatae uicere tuae; non iuppiter acrem
P ro texit fabium. sed iuuit amoena tarentus.
Q uae dedit illi cebris domitum. calcare tyrannum;
H is ego promeritus. quae praemia digna rependam.
N on habeo; membra statuis effingere. uile est.
V ir autem. nil uile deca; nam uile quod aetas
E ripit. aera cadunt. aut fuluum defluit aurum.

Bln. StB. Hamilton 542, f. 186r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Ham. 542
Bl. 186r

Bln. Kunstgewerbemus. Ms. 88,634

discipulus ihū. occultus autem propter metum iudeorum. ut tolleret corpus ihū. Et permisit pilatus. Venit ergo. & tulit corpus ihū. Venit autem & nichodemus qui uenerat ad ihm nocte primum. ferens mixturā myrre & aloes. quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus ihū. & ligauerunt eum linteis cum aromatibus. sicut mos iudeis est sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus. & in horto monumentum nouum. in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceue iudeorum. quia iuxta erat monumentum. posuerunt ihm.

SABBATO SCO AD LATERAN
EVG SCD MATHEVM.

ESPERE AUTEM
SABBATI QUAE LUCESCIT IN
prima sabbati. uenit maria magdalene. & altera maria. uidere sepulchrum. Et ecce terre motus factus est magnus. Angelus enim dni descendit de celo. & accedens reuoluit lapidem. & sedebat sup eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgor. & uestimentum eius sicut nix. Pre timore

BILDARCHIV FOTO MARBURG
IM KUNSTGESCHICHTLICHEN INSTITUT DER
PHILIPPS-UNIVERSITÄT D-3550 MARBURG
ERNST-VON-HÜLSEN-HAUS · POSTFACH 14 60
TEL. 0 64 21 / 28 36 00 · TELEX 48 23 72 UMRD

ARCHIVNUMMER: 131979

REPRODUKTION UND VERÖFFENTLICHUNG NUR MIT
GENEHMIGUNG UND URHEBERVERMERK DES ARCHIVS
BELEGEXEMPLAR AN: BILDARCHIV FOTO MARBURG

Respondens aut petrus dixit ei; Edissere nobis para
bolam istam; At ille dixit; Adhuc & uos sine in
tellectu estis. Non intelligitis quia omne qd in
os intrat in uentrem uadit & in secessum emittit.
Que aut; procedunt de ore de corde exeunt & ea
coinquinant hominem; De corde enim exeunt
cogitationes male; homicidia adulteria forni
cationes furta falsa testimonia blasphemie;
hec sunt que coinquinant hominem; Non lotis aut
manibus manducare non coinquinat hominem.

FERV SCD LUCAM

IN illo tempr. Surgens ihs de synagoga intrauit
in domum symonis. Reqr in ebd sca pem coft id fer VII.

IN FESTO SCI IOHANNIS

IN illo tempr. dixit ihs turbis. Operamini non
cibum qui perit sed qui pmanet in uitam eter
nam quem filius hominis uobis dabit; Hunc enim
pater signauit dns. Dixerunt ergo ad eum.
Quid faciemus ut operemur opera di. Respond
ihs & dixit eis; Hoc est opus di ut credatis in eum
quem misit ille; Dixerunt ergo ei; Quod ergo tu

Ben. Ke. geschenkt.

88,634

fol. 31v

facis signum · ut uideamus · & credamus tibi quid
operaris · ~ Patres nri manna manducauerunt
in deserto · sicut scriptum ē ; Panem de cęlo · dedit
eis manducare ; Dixit ergo eis ihs ; Amen amen
dico uobis · non moyses dedit uobis panem de cęlo ·
sed pater meus dat uobis panem de celo uerum ;
Panis enim di ē qui descendit de cęlo · & dat uitā
mundo · Dixerunt ad eum ; Dn̄e · -semp da nobis
panem hunc ; Dixit aut eis ihs ; Ego sū panis uitę · q̄
uenit ad me · non esuriet ; Et qui credit in me · non
sitiet unquam ; [illegible] SCD IOHANNEM [illegible]

Nullo tempore · [illegible] ergo ihs fatigatus ex itu
nere · sedebat sic [illegible] sup fontem ; hora erat
quasi sexta ; Uenit mulier de samaria · haurire
aquam ; Dicit ei ihs ; Da mihi bibere ; Discipuli em̄
eius abierant in ciuitatem · ut cibos emerent ;
Dicit ergo ei mulier illa samaritana ; Quomodo
tu iudeus cum sis bibere a me poscis · que sum mu
lier samaritana · ~ Non enim coutuntur iudei
samaritanis ; Respondit ihs · & dixit ei ; Si scires
donum di · & quis ē qui dicit tibi da mihi bibere ·

Uenit ihc in ciuitatem samarię
que dicitur sychar iuxta prędium
quod dedit iacob
ioseph filio suo ;
Erat autē ibi
fons iacob ;

Ber. Kunstgewerbemus. 88,634, fol. 32r

Berlin

Kunstgewerbemus.

88,634

~~fol. 35v - 36r~~

fol. 31v - 32r

Hand B

12

circumcisionem · non quia ex moyse ē sed ex patribus ·
& in sabbato circumcidit homines · Si circumcisio
nem accipit homo in sabbato ut n̄ soluatur lex moy
si · mihi indignamini · quia totum hominem sanū feci
in sabbato · Nolite iudicare secundum faciem · sed ius
tum iudicium iudicate · Dicebant ergo quidā ex hie
rosolymis · Nonne hicē quē quērunt interficere ·
Ecce palam loquitur · & nihil ei dicunt · Numqd uere
cognouerunt principes · quia hic ē xps · Sed hunc
scimus unde sit · xps aut cum uenerit · nemo scit unde
sit · Clamabat ergo docens in templo ihs · & dicens ·
Et me scitis · & unde sim scitis · & a meipso non ueni · sed
ē uerus qui misit me · quem uos nescitis · Ego scio eū ·
quia ab ipso sum · & ipse me misit · Quērebant ergo
eum apprehendere · & nemo misit in illum manus ·
quia nondum uenerat hora eius · De turba autem ·
multi crediderunt in eum · FR IIII · SCD IOHAN ·

In illo tempr̄ · Prēteriens ihs · uidit hominem cecum
a natiuitate · & interrogauerunt eum discipuli sui ·
Rabbi · quis peccauit · hic aut parentes eius · ut cecus
nasceretur · Respondit ihs ; Neq; hic peccauit neq;

Cgo scio eū · alter
mone ei seruo · Festi
xero qnescio eū · ero
similis uobmendax ;

Ben. Kunstgewerbemus. 88, 634, fol. 36r

Berlin
Kunstgewerbemus. 88,634

fol. 35v-36r

Hand B

17

ptur̄ç · & ſermoni quem dixit ih̄ſ · Cum aut̄ ēet hie
roſolymis in paſcha in die feſto · multi crediderunt
in nomine eius · uidentes ſigna eius quę faciebat · Ipſe
aut̄ ih̄ſ non credebat ſemet ipſum eis · eo quod ipſe nos
ſet omn̄s · Et quia opus ei non erat · ut quis teſtimoniū
perhiberet de homine · Ipſe enim ſciebat · quid eſſet
in homine · F̄R III · SCD IOHANNEM

IN illo tempr̄ · Iam die feſto mediante · aſcendit ih̄ſ
in templum & docebat · Et mirabantur iudei di
centes · Quomodo hic litteras ſcit · cum non didi
cerit · Reſpondit eis ih̄ſ & dixit · Mea doctrina nō
mea · ſed eius qui miſit me · Si quis uoluerit uoluntat̄
eius facere · cognoſcet de doctrina utrum ex dō ſit ·
an ego a me ipſo loquar · Qui a ſemetipſo loquitur · glo
riam ppriam quęrit · Qui aut̄ quęrit gloriam eius
qui miſit illum · hic uerax ē · & iuſtitia in illo nō ē ·
Nonne moyſes dedit uobis legem · & nemo ex uobis fa
cit legem · Quid me quęritis interficere · Reſpond
it turba & dixit · Demonium habes · quis te quęrit in
terficere · Reſpondit ih̄ſ & dixit eis · Unum opus
feci · & omn̄s miramini · Propterea moyſes dedit uob

Berl.
Kunstgewerbemus.
88,631
fol. 35v

discipulus ihū. occultus autem propter metum iude
orum. ut tolleret córpus ihū. Et permisit pilatus.
Venit ergo. et tulit corpus ihū. Venit autem et
nichodemus qui uenerat ad ihm̄ nocte primum. fe
rens mixturā myrre et aloes. quasi libras centum.
Acceperunt ergo corpus ihū. et ligauerunt eum linte
is cum aromatibus. sicut mos iudeis est sepelire.
Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus. et in horto
monumentum nouum. in quo nondum quisquam posi
tus erat. Ibi ergo propter parasceuen iudeorum.
quia iuxta erat monumentum. posuerunt ihm̄.

SABBATO SCO ADORATIO
EVGE SCE MARIE VM.

ESPERE AUTEM
SABBATI QUAE LUCESCIT IN
prima sabbati. uenit maria magdalene.
et altera maria. uidere sepulchrum. Et ecce terre
motus factus est magnus. Angelus enim dni descen
dit de celo. et accedens reuoluit lapidem. et se
debat sup eum. Erat autem aspectus eius sicut ful
gor. et uestimentum eius sicut nix. Pre timore

Bln. Kunstgewerbemus. 88, 634. f. 63v

Bln.

ms. germ.

88, 634

f. 63v

rogabant eum sollicite · dicentes ei · Quia dignus est ·
ut hoc illi praestet · Diligit enim gentem nostram ·
& synagogam ipse aedificauit nobis · Ihs autem · ibat
cum illis · Et cum iam non longe esset a domo · misit
ad eum centurio amicos dicens · Dne · noli uexari ·
Non enim dignus sum · ut sub tectum meum intres ·
Propter quod & me ipsum non sum dignum arbitratus
ut uenirem ad te · sed dic uerbo · & sanabitur puer
meus · Nam & ego homo sum sub potestate constitu
tus · habens sub me milites · Et dico huic uade · & va
dit · Et alio ueni · & uenit · Et seruo meo fac hoc · &
fecit · Quo audito ihs miratus est · & conuersus se
quentibus se turbis dixit · Amen dico uobis · nec in
israhel tantam fidem inueni · Et reuersi qui missi
fuerant domum · inuenerunt seruum · qui langue
rat sanum · IN A CENDA MELIORE · SCD IOHAN
Nillo tempr · Dixit ihs discipl suis · Omne quod dat
mihi pater ad me ueniet · & eum qui uenit ad me ·
non eiciam foras · Quia descendi de celo · non ut faci
am uoluntatem meam · sed uoluntatem eius qui misit
me · Haec est autem uoluntas eius qui misit me patris ·

Bln.
ku. gebruikmos. 88, 634
f. ~~14~~ 141v

autem eius exterriti sunt custodes. & facti sunt uelut
mortui. Respondens autem angelus. dixit mulieribus.
Nolite timere uos. Scio enim quod ihm̄ qui crucifixus
est quęritis. Non est hic; surrexit enim sicut dixit.
Venite & uidete locum. ubi positus erat dn̄s. Et cito
euntes dicite discipulis eius. quia surrexit. Et ec
ce precedet uos in galileam. Ibi eum uidebitis. ecce
dixi uobis. DOM. SCA AD SCAM MARIAM
SEQ. SCI EVG. SCD MARCVM
IN illo tempŏ. Maria magdalena et ma
ria iacobi & salome emerunt aromata ut uenientes
ungerent ihm̄; Et ual de mane una sabbatorum uenerunt
ad monumentum. orto iam sole; Et dicebant ad inui
cem; Quis reuoluet nobis lapidem. ab ostio monumen
ti. Et respicientes. uiderunt reuolutum lapidem;
erat quippe magnus ualde; Et introeuntes in monu
mentum. uiderunt iuuenem sedentem in dextris. co
opertum stola candida. & obstupuerunt. Qui dixit
illis; Nolite expauescere; ihm̄ quęritis nazarenum.
crucifixum. surrexit. non est hic; Ecce locus. ubi
posuerunt eum; Sed ite dicite discipulis eius & petro.

Bln. Kunstgewerbemus. 88,634, f. 64r

Berlin
Kupferstichkab. 88,634
for 63v | 64r

Hand C

resurrexero. praecedam uos in galileam; Respon
dens autem petrus. ait illi; Et si omnes scandali
zati fuerint in te. ego nunquam scandalizabor;
Ait illi ihs; Amen dico tibi. quia in hac nocte ante
quam gallus cantet. ter me negabis; Ait illi petrus;
Etiam si opostuerit me mori tecum. non te negabo;
Similiter & omnes discipuli dixerunt; Tunc uenit
ihs cum illis in uillam que dicitur gethsemani. &
dixit discipulis suis; Sedete hic. donec uadā illuc
& orem; Et assumpto petro. & duob, filiis zebe
dei. coepit contristari. & mestus esse; Tunc ait
illis; Tristis est anima mea. usq. ad mortem;
Sustinete hic. & uigilate mecum. Et progressus
pusillum. procidit in faciem suā. orans & dicens;
Mi pater: si possibile est. transeat a me calix iste;
Verumtamen. non sicut ego uolo. sed sicut tu; Et
uenit ad discipulos. & inuenit eos dormientes;
Et dicit petro; Sic non potuistis una hora uigilare
mecum. Vigilate & orate. ut non intretis in
tationem; Sps quidem promptus e. caro autem
infirma; Iterū secundo abiit. & orauit dicens;

Berlin

Kunstgewerbemus. 88, 634

fol. ~~31v - 32r~~

45v - 46r

Hand B + C

97

templo. & mensas nummulariorum. & cathedras
uendentium columbas euertit. Et non sinebat ut
quisquam transferret uas per templum. & do
cebat dicens eis. Nonne scriptum est. quia domus
mea domus orationis uocabitur omnibus gentibus.
Vos autem. fecistis eam speluncam latronum. Quo
audito principes sacerdotum & scribæ. quaere
bant quomodo eum perderent. Timebant enim
eum. quoniam uniuersa turba admirabatur sup
doctrina eius. Et cum uespera facta esset. egredie
batur de ciuitate. Et cum mane trānsirent. uide
runt ficum aridam factam a radicibus. Et recor
datus petrus. dixit ei. Rabbi. ecce ficus. cui male
dixisti aruit. Et respondens ihs. ait illi. Habete
fidem di. Amen dico uobis. quia quicumq; dixerit
huic monti. tollere. & mittere in mare. & non
hæsitauerit in corde suo sed crediderit. quia
quodcumq; dixerit fiat. fiet ei.

DOM V. POST PENTECOST. SECRETAM.

In illo tempr. Dixit ihs discipulis suis. Estote ergo
misericordes. sicut & pater uester misericors est.

Ben. Kunstgewerbemus. 88,634, fol. 85v

Bln. Kupferstichkab. 88,637

f. 85v

quia unus ex nobis me traditurus est. Et contristati sunt
ualde. coeperunt singuli dicere. Numquid ego sum
dne. At ipse respondens ait. Qui intingit mecum
manum in parapside. hic me tradet. Filius quidem
hominis uadit. sicut scriptum est de illo. Ue autem
homini illi. per quem filius hominis tradetur. Bo
num erat ei. si natus non fuisset homo ille. Respon
dens autem iudas qui tradidit eum. dixit. Numqd ego
sum rabbi. Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis.
accepit ihs panem. et benedixit. ac fregit. deditq;
discipulis suis. et ait. Accipite et comedite. hoc est cor
pus meum. Et accipiens calicem. gratias egit. et de
dit illis dicens. Bibite ex hoc omnes. Hic est enim san
guis meus noui testamenti. qui pro multis effunde
tur. in remissionem peccatorum. Dico autem uobis.
non bibam a modo de hoc genimine uitis usq; in di
em illum. cum illud bibam uobiscum nouum in re
gno patris mei. Et ymno dicto. exierunt in montem
oliueti. Tunc dicit illis ihs. Omnes uos scandalum pati
mini in me. in ista nocte. Scriptum est enim. Percutiam pa
storem. et dispergentur oues gregis. Post quam autem

Bln. Ku. fasciculus. 88, 634

f. 45v - ~~46r~~

facta est uox salutationis tuae in auribus meis. exul
tauit ingaudio infans in utero meo. Et beata quae
credidit. quoniam perficientur ea quae dicta sunt ei
a dño. Et ait maria. Magnificat anima mea dnm.
& exultauit sps meus. in dō salutari meo.

SABB AD SCM PETRUM IN XII LEC. SEC LUCAM

Anno quintodecimo imperii tiberii caesaris. procuran
te pontio pilato iudeam. tethrarcha autem galileę
herode. philippo autem fratre eius tethrarcha
ituree & draconitidis regionis. & lysania abilinę
tethrarcha. sub principibus sacerdotum anna &
caipha. factum est uerbum dni sup iohannem zacha
riae filium in deserto; Et uenit in omnem regionem
iordanis. prędicans baptismum paenitentiae. in re
missionem peccatorum. Sicut scriptum est in libro
sermonum isaiae prophetae. Uox clamantis in de
serto. parate uiam dni. rectas facite semitas eius.
Omnis uallis implebitur: & omnis mons & collis humi
liabitur. Et erunt prauа in directa. & aspera
in uias planas. Et uidebit omnis caro. salutare di.

DOM. I. ANTE NATALE DNI. SEC IOHANNEM

Berlin
Kupferstichkabinett 88, 634

fol 123v - 124r

Hand C?

dauid patris eius. & regnabit in domo iacob in aeternum. & regni eius non erit finis. Dixit autem maria ad angelum. Quomodo fiet istud. quoniam non cognosco. virum. Et respondens angelus dixit ei. Spūs scūs superueniet in te. & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq, & quod nascetur scm. uocabitur filius dei. Et ecce elisabeth cognata tua. & ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est sextus illi quae uocatur sterilis. quia non erit impossibile apud dm omne uerbum. Dixit autem maria. Ecce ancilla dni. fiat mihi. secundum uerbum tuum.

FERIA VI. SECD LUCAM.

In illo tempr. Exurgens autem maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iuda. & intrauit in domum zacharie. & salutauit elisabeth. Et factum est ut audiuit salutationem mariae elisabeth. exultauit infans in utero eius. Et repleta est spū scō elisabeth. & exclamauit uoce magna & dixit. Benedicta tu inter mulieres. & benedictus fructus uentris tui. Et unde hoc mihi. ut ueniat mater dni mei ad me. Ecce enim ut

Ber. Kr. gesperrt. 88, 634, fol. 123v

Bln. kk. geometrica. 88, 634

f. 123v

Nemo accendit lucernam. & in abscondito ponet. Neque
sub modio. sed super candelabrum. ut qui ingrediunt
lumen uideant. Lucerna corporis tui. est oculus tuus.
Si oculus tuus fuerit simplex. totum corpus tuum lu
cidum erit. Si autem nequam fuerit. etiam corpus
tuum tenebrosum erit. Vide ergo. ne lumen quod in
te est. tenebrae sint. Si ergo corpus tuum totum
lucidum fuerit. non habens aliquam partem tenebra
rum. erit lucidum totum. Et sicut lucerna fulgoris
illuminabit te. IN UICIL UNIUS CONFESSORIS
In illo tempr. Dixit ihs discipl suis. & MARI. SIC MATH
Nolite arbitrari. quia ueni pacem mittere in terram.
Non ueni pacem mittere. sed gladium. Veni enim sepa
rare hominem aduersus patrem suum. & filiam aduer
sus matrem suam. & nurum aduersus socrum suam.
& inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem
aut matrem plus quam me. non est me dignus. Et
qui amat filium aut filiam super me. non est me dignus.
Et qui non accepit crucem suam & sequitur me. non est
me dignus. Qui inuenit animam suam. perdet illam.
Et qui perdiderit animam suam propter me. inueniet

Bln.
ku. gesabenus.
88,634
f. 126v

eam· Qui recipit uos· me recipit· Et qui me recipit·
recipit eum qui me misit· Qui recipit prophetam in
nomine prophetae· mercedem pphetae accipiet·
Et qui recipit iustum in nomine iusti· mercedem iusti
accipiet· Et quicumque potum dederit uni exmini
mis istis calicem aquae frigidae· tantum in nomine
discipuli· Amen dico uobis· non perdet mercedē suam·

IN NAT VNIVS CONFESSORIS ℣ MART·

IN illo tempr· Dixit ihs discipl suis· SCD MATHEVM·
Nihil opertum quod non revelabitur· & occultum
quod non scietur· Quod dico uobis in tenebris· dicite
in lumine· Et quod in aure auditis· praedicate sup tecta·
Et nolite timere eos qui occidunt corpus· animā autē
non possunt occidere· Sed potius eum timete· qui po
test animā & corpus pdere in gehennam· Nonne duo
passeres asse ueneunt· & unus ex illis non cadet sup ter
ram· sine uoluntate patris uestri· Vestri autem & capil
li capitis· omnes numerati sunt· Nolite ergo timere·
multis passeribus· meliores estis uos· Omnis ergo qui con
fitebitur me coram hominibus· confitebor & ego eū
coram patre meo· qui est in cęlis· UBI SUPRA· S· LUC

Bln. Kupferstichkabinett 88,634 , f. 127r

Berlin
Kunstgewerbemus. 88, 634

Rolle 5 | 8-A8

fol. 126v - 127r

Hand E

ut omne quod dedit mihi non perdam exceo · sed re
suscitem illud innouissima die · Haec est enim uoluntas
patris mei qui misit me · ut omnis qui uidit filium & c
credit in eum · habeat uitam aeternam · Et resuscitabo
eum ego · innouissima die · LI SECUNDŌ IOHAN
In illo tempr · Dixit martha ad ihm · Dnē · si fuisses hic
frater meus non fuisset mortuus · Sed & nunc scio ·
quia quaecunque poposceris adō · dabit tibi dr̄ · Dicit
illi ihr̄ · Resurget frater tuus · Dicit ei martha · Scio ·
quia resurget in resurrectione innouissima die · Dixit ei
ihr̄ · Ego sum resurrectio & uita · qui credit in me · etiam
si mortuus fuerit uiuet · Et omnis qui uiuit & credit in
me · non morietur in aeternum · Credis hoc · Ait illi ·
Utique dnē · Ego credidi quia tu es xp̄s filius di · qui in
hunc mundum uenisti · ITEM
SEQUENTI · SCI EVAN · SECUNDŌ IOHN
In illo tempr̄ · Dixit ihr̄ discipulis suis · Amen amen dico
uobis · quia qui uerbum meum audit · & credit ei qui mi
sit me · habet uitam aeternam · Et in iudicium non ue
nit · sed transiit a morte in uitam · Amen amen dico uo
bis · quia uenit hora & nunc est · quando mortui audient

Berlin
Kunstgewerbemus. 88,634

f. 141v - 142r

Hand E

28